

**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •
Светог Димитрија 22**

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs

**Seme
rađa
profit**

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina III • Broj 43 • 11. jul 2014. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

ŽETVA

Foto: M. Mileusnić

Od 55.640 hektara pod pšenicom u Sremu, do sada je požnjeveno nešto više od 70 odsto površina, a prosečni prinosi kreću se oko 4,6 tona po hektaru i, po zvaničnim podacima iz Sremske privredne komore, za oko 16 odsto su manji od prošlogodišnjih.

Stručnjaci ukazuju da je oko 15 odsto žitnih parcela poleglo ili je bilo izloženo bolestima što je značajno uticalo na smanjenje prinosa.

Strane 10 – 11.

U OVOM BROJU

U ŠIDSKOJ GIMNAZIJI:

**Đaci proizvode
zdravu hranu**

Strana 4.

PIJAČNI PRODAVCI
O MUŠTERIJAMA:

**Cena važnija
od kvaliteta?**

Strana 20.

GIBARAC • U POSETI MLADOM POLJOPRIVREDNIKU ALEKSANDRU BIJELIĆU

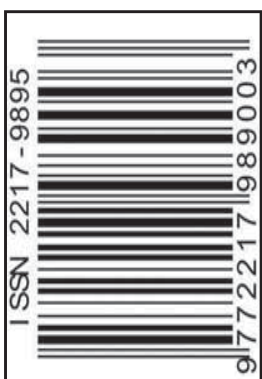
Dnevno isporučiti 900 litara mleka

Poljoprivrednik iz Gibarca **Aleksandar Bijelić** ima 23 godine, a opredelio se da ostane i živi u selu, od poljoprivrede ili konkretnije od govedarstva. Ovaj mladi poljoprivrednik obrađuje 170 hektara oranica i ima farmu od 110 junica i krava.

Strana 5.

SMS MALI OGLASI
063/8526-021

"Produktna berza" AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

od 30. 6. do 4. 7. 2014.

- Rast cene kukuruza**
- Startovala žetva pšenice**
- Dešavanja na svetskim berzama**

Pojačati kontrolu zbog aflatoksina

Srpski proizvođači mleka nisu spremni za brzi prelazak na maksimalni dozvoljeni nivo aflatoksina u mleku od 0,05 mikrograma po kilogramu - Evropska unija imala sedam godina na raspolaganju za prelazak sa 0,5 na 0,05 mikrograma aflatoksina po kilogramu, a mi hoćemo da to uradimo za dve godine - Kiše stvaraju "idealne" uslove za stvaranje buđi i aflatoksina

Proizvođači mleka upozorili su da ove godine postoji opasnost od ponovnih problema sa povećanim nivoom aflatoksina u žitaricama zbog nepovoljnih vremenskih prilika, ali stručnjaci ističu da za sada nema takve opasnosti i da je najvažnije kontrolisati ispravnost stočne hrane.

Direktor Udruženja "Žita Srbije" Vukosav Saković izjavio je Tanjugu da ovo nije godina koja bi bila tipična za toksine, i da do sada ni kod jednog uzorka ovogodišnjeg roda pšenice, čija je žetva pri kraju, nije utvrđen nijedan problem.

Pšenica se daleko više uzorkuje od samog kukuruza, a što se njega tiče, on je u izvanrednoj kondiciji, lepo izgleda i za sada ne očekujemo nikakve ozbiljnije probleme u proizvodnji - kazao je Saković. Svakako, jedino rešenje za sve nas - pre svega potrošače, pa onda i proizvođače mleka, jeste uspostavljanje dobre kontrole na ulazu sirovina u fabrike stočne hrane, a potom i na izlazu, odnosno pre upotrebe koncentrata za ishranu stoke, naveo je Saković.

Aflatoksinu pogoduje vlaga

Ništa ne ukazuje na bilo kakvu vanrednu opasnost, ali kontrola je neophodna i potrebna čak i kad opasnosti nema - zaključio je Saković.

Agroekonomski analitičar Milan Prostran kazao je Tanjugu da kukuruz za sada izgleda "izvanredno" i da je još rano govoriti kakvi će vremenski uslovi vladati na jesen, odnosno da li će biti kiša koje bi mogle da stvore "idealne" uslove za stvaranje buđi i aflatoksina.

Vukosav Saković

Milan Prostran

On je objasnio da pojavi toksina kod žitarica pogoduju vlažni uslovi, naime ukoliko bude kiše pred branje, a usevi se ne prosuše dobro i ne skladište adekvatno, postoji opasnost od pojave plesni i dalje aflatoksina.

Prostran se pozvao i na gledišta nekih naučnika da kukuruz nije

Mleko ponovo u središtu pažnje

glavni krivac za pojavu aflatoksina, već je problem mnogo kompleksniji i uključuje i kontrolu uslova gajenja mlečnih grla, čistoće štala, skladištenja stajnjaka...

Taj stručnjak smatra i da srpski proizvođači mleka nisu spremni za brzi prelazak na maksimalni dozvoljeni nivo aflatoksina u mleku od 0,05 mikrograma po kilogramu, i ocenio da ćemo zbog toga trpeti velike ekonomske posledice.

Proizvođači mleka i odgajivači goveda zatražili su prošle sedmice hitno ukidanje novog pravilnika o dozvoljenoj koncentraciji aflatoksina u sirovom mleku i odlaganje njegove primene na neodređen period, sve dok se ne ispune neophodni uslovi.

Četvrtina mleka ne ispunjava standarde

Četvrtina mleka još ne ispunjava standard od maksimalno dozvoljenih 0,05 mikrograma po kilogramu, tvrde oni, i upozoravaju da bi naglo zaoštravanje zahteva prema poljoprivrednim proizvođačima moglo da ima nesagledive posledice po već devastirano stočarstvo Srbije.

Prema rečima Prostrana, doma-

Stručnjaci tvrde da na pojavu aflatoksina utiče i čistoća u štalama

ćim mlekarnima treba ostaviti prelazni period od tri do pet godina kako bi mogli da ispune uslove kvaliteta propisane pravilnikom koji je stupio na snagu 1. jula.

On je primetio da je Evropska unija imala sedam godina na raspolaganju za prelazak sa 0,5 na 0,05 mikrograma aflatoksina po kilogramu, a mi hoćemo da to uradimo za dve godine.

Prostran je zaključio da je reč o skupom procesu koji zahteva dobru infrastrukturu, skladišta i kontrolu na svim nivoima.

Doktor veterinarske medicine Vladan Milić izjavio je ranije Tanjugu

da je, kada je u pitanju aflatoksin, najvažnije kontrolisati ispravnost stočne hrane, bez obzira da li se radi o malim ili velikim farmama.

Stočari hranu za svoja grla delom sami proizvode, a delom se snabdevaju na tržištu, ali moraju kontrolisati njen kvalitet. Postoji zeolit kojim se neutrališe gljivica aflatoksina, a u visokom stepenu poboljšava konverziju hrane. Dodavanjem ovog prirodnog minerala svakodnevno u stočnu hranu, aflatoksini bi mogli biti eliminisani iz mleka - rekao je Milić.

Izvor: Tanjug

Da li nas opet čekaju problemi s aflatoksinom u kukuruzu?

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • **DIREKTOR:** Dragan Đorđević

• **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Živan Negovanović • **UREDNIK IZDANJA:** Dragan Čosić
• **DIREKTOR MARKETINGA:** Zlatko Zrilić • **TEHNIČKI UREDNIK:** Marko Zrilić • **REDAKCIJA:** Svetlana Đaković,
Katica Kuzmanović, Marija Balabanović, Dušan Poznanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević,
Milan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • **MARKETING:** 064/16-29-737
• **ŠTAMPARIJA:** DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • **E-mail:** poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

Nevolje i posle poplava

Žetva u toku, rod lošiji zbog nevremena - Banke naplaćuju penale za odlaganje isplata kredita, a analize o kvalitetu zemljišta kasne

Udruženje novinara za poljoprivredu AGROPRESS, uz podršku Međunarodne federacije novinara koji prate poljoprivredu - IFAJ, organizovalo je jednodnevnu posetu poljoprivrednicima u Opštini Svilajnac kako bi se sagledala trenutna situacija kada je reč o poljoprivrednoj proizvodnji i uticaju poplava na bilanse. Sa novinarima su razgovarali ugledni svilajnački domaćini i predstavnici lokalne samouprave.

Krave smanjile mlečnost za 15 litara

Poljoprivrednik iz Svilajnaca Milan Tasić, bavi se stočarstvom i ratarstvom. On sa svojom porodicom koja ima devet članova obrađuje 14 hektara zemlje i u štali ima pet krava muzara. Seje najviše kukuruz, pšenicu i lucerku. Posle poplave koja ga je zadesila kaže da je izuzetno teško. Voda u njegovom dvorištu je bila visoka metar i po.

- Krave iz štale nismo selili, a telad jesmo kao i jagnjad i prasiće koje smo podizali na tavan. Na žalost, nastradalo nam je stado ovaca, i ostali smo bez 26 ovaca, jednog ovana, tri jagnjeta i preko 20 košaka. Od Opštine Svilajnac sam dobio određenu količinu stočne hrane. Kao direktna posledica poplave zbog stresa i uslova u štali smanjila je se i mlečnost krava za oko 15 litara. Na imanjima mi je u toku že-

Vlada Rajković

tva pšenice i imam prosečan prinos oko četiri tone i to nije bila poplavljena površina. Proizvodimo i povrće ali je problem sa prodajom jer nismo imali kome da prodamo pošto su ljudima u Sviljancu poplave uništile pokušstva pa i zamrzivače tako da nisu ni kupovali robu - ispričao je Milan Tasić.

Ogorčenje na banku

- Ove godine sam kukuruz presejao zbog polava, neće biti neki prinos, ali šta da se radi - kaže nam ugledni svilajnački domaćin Zoran Radovanović čija cela porodica se bavi poljoprivredom. On je otac troje dece, a na imanjima je zapošljavao nekoliko radnika. Prvenstveno živi od proizvodnje povrća i to nešto na otvorenom, nešto u plastenicima.

- Posle poplava uzeli su mi zemljište na analizu, ali do dana današnjeg nisam dobio ništa od rezultata. Tako da ništa ne radim na poplavljenom delu parcele jer resorno Ministarstvo još nije ništa poslalo - priča Zoran i dodaje da, na svu ovu muku, ima još veći problem. Na izgled dobra podrška Opštine Svilajnac pretvorila se u finansijski izdatak za njegovo gazdinstvo. Naime, Zoran je uzeo subvenionisani kredit od jedne banke. Subvenciju je dala Opština Svilajnac. On se banci obratio sa molbom da se prolongira početak otplate kredita.

Prema rečima Zorana Radovanovića radi se o dinarskom dugoročnom kreditu od 5.000.000 dinara, na period od 5 godina. Da bi odložio otplatu banka mu je „izašla u susret“ tako što će plaćati „penal“ za

Uništeni plastenici Zorana Radovanovića

neplacenu ratu mesečno 26.000 dinara i to za odlaganje na 6 meseci, ogorčeno nam je rekao Zoran Radovanović.

- U septembru, inače, treba da počinem sa otplatom, u slučaju da mi odlože ratu na 6 meseci, ja u martu nemam šta da prodam da im to isplatim. Pošto je subvencionisani kredit, mi plaćamo glavnica, a Opština plaća kamatu. Ako budem dugovao, odnosno ako ne platim na vreme, platiću 26.000 dinara mesečno penale. I zato ćemo svi koji smo uzeli kredit da platimo unapred odnosno da vratimo celokupan iznos kredita. Ovakav kredit je uzeo nas četiri poljoprivrednika prošle godine i desetak ove godine. Ne znamo kako ćemo plaćati, najviše se uzdamo da će nam pomagati prijatelji - rekao je Zoran okupljenim novinarima.

Pomoć lokalne samouprave

Goran Despotović, pomoćnik predsednika SO Svilajnac kaže da teritorija ove opštine ima 21 seosku mesnu zajednicu.

- Ukupno imamo 1.500 poljoprivrednih gazdinstava, imamo zootehničku službu koja se bavi matičenjem goveda, krava, junica i teladi. Na teritoriji naše opštine imamo oko 2.000 umatičenih grla sa HB brojem. Većina njih ostvaruje pravo na sve subvencije od Ministarstva - zaključuje Despotović koji je i sam pretrpeo štete. - Što se tiče same poplave, prema našim procenama bilo je zahvaćeno oko 8.000 hektara. S tim što se voda na pojedinim parcelama nije dugo zadržala, ali, nažalost, na pojedinim jeste tako da je šteta 100-postotna. Na 1.100 ha je totalna šteta, uglavnom se radi o kukuruzu, pšenici i lucerki. Imamo štetu kod povrtnara. Recimo 15 poljoprivrednika koji imaju plasteničku proizvodnju doživeli su 100-postotnu štetu, a najgore je što su njihovi proizvodi tek stigli za prodaju tako da je poplava sav rod

Zoran Radovanović sa novinarima

unistila i jednostavno su ostali bez ičega. Procena vrednosti štete na poljoprivredi je 50.000.000 dinara, a u celoj Opštini je 14.000.000 evra. Mi smo se vrlo dobro organizovali, tako da smo sprečili ljudske gubitke. Kada se voda povukla, brzo smo odražovali da ne bi došlo do zaraza. Što se tiče obnove poljoprivrede, dobili smo oko 1.000 bala sena, 100 tona kukuruznog zrna, oko 10 tona koncentrata. Što se tiče Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, dobili smo 926 vreća semenskog kukuruza, ljudima je to podeljeno, a koliko imamo informaciju, sada treba da dobiju naftu i đubrivo. Uspeli su da preseju jer su to vrlo su ozbiljni proizvođači.

Deo roda pšenice ide u stočnu hranu

Prema rečima Vlade Rajkovića načelnika u Opštinskoj upravi, za razvoj poljoprivrede Svilajnaca ovo je jedina opština u Srbiji

koja usluge Zootehničke službe ne naplaćuje proizvođačima. To sve plaća Opština.

- Pored toga, često organizujemo stručna putovanja, a takodje smo redovni posetioci sajmovi - navodi Rajković i naglašava da stočari ovog kraja imaju krave koje su visoko genetskog potencijala. - imamo i dobru hranu tako da naše životinje u kontrolisanom zapatu daju 30 i više litara za simentalsku populaciju. Što se tiče povrtnara koji su krenuli sa proizvodnjom, Opština Svilajnac njima dala po 2.000.000 dinara beskamratnih sredstava. Redovno organizujemo zimske škole koje nam doprinose da ljudi mogu da se upoznaju sa novim naučnim dostignućima. Što se tiče pšenice, imamo parcele sa mnogom malim prinosom po hektaru, a imamo i sa zadovoljavajućim prinosom sa lošijim kvalitetom zrna. Takva pšenica ići će u stočnu hranu.

Goran Đaković

Milan Tasić

Žetva u Sviljancu

ŠID • ISKUSTVA GIMNAZIJE "SAVA ŠUMANOVIĆ"

Đaci proizvode zdravu hranu

Šidski gimnazijalci osnivaju virtuelna preduzeće koja se bave raznih delatnostima, a oni tako uče praktično da rade i zarade. Jedno od takvih preduzeća bavi se otkupom i preradom poljoprivrednih proizvoda, njegovi osnivači su proizvodili hranu na organski način i predstavili se na Nacionalnom sajmu učeničkog preduzetništva u Kragujevcu

Na Nacionalnom sajmu preduzetništva održanom proletoš u Kragujevcu, učestvovala je šest preduzeća iz Šida, tačnije iz Gimnazije "Sava Šumanović". Preduzeće "Ekodekor" u sastavu: **Tamara Vidaković, Vukašin Gligorijević, Nevena Karajović i Jovana Miličić** iz odeljenja Treće - 2, osvojilo je treće mesto u kategoriji najbolje uređen štand i predstavlja nje proizvoda. Učenici preduzetnici su dobili novčane nagrade. Ova vest iz školskog lista "Gimnazijalac" povod nam je da istražujemo malo više i saznamo o kompaniji "Ekodekor", preduzećima koja se osnivaju u školama da bi učenici lakše shvatili kako se posluje i kako se prave kvalitetni biznis planovi.

Naime, virtuelno preduzeće "Ekodekor", daznajemo dalje, bavi su se izradom dekorativnih elemenata za uređenje doma dizajnirajući vaze od pregorelih sijalica, listere od kanapa, ramove za slike od razgradivih a upotrebljivih materijala... Nasuprot ovoj „firmi“, članovi druge đačke kompanije "Ser BIO foods", takođe, šidski gimnazijalci i učesnici ovog sajma, bave se otkupom i preradom poljoprivrednih proizvoda. U Kragujevcu su se predstavili raznovrsnom hranom od organski proizvedenog voća i povrća bez konzervansa. Na njihovom štandu su bili ajvar, kečap, pekmezi, slatka, sokove od zove, paradajza koje su sami pripremili, a neophodno povrće i voće za izradu hrane odgajili su na sopstvenoj zemlji u gradi i okolini.

Šidskim gimnazijalcima nije bilo teško da se bave organskom proizvodnjom. Naprotiv, budno su motrili na razvoj biljaka i kao ozbiljni poljoprivrednici strahovali od vremenskih uslova, štetočina i biljnih bolesti, saznajemo u ovoj srednjoj školi, a od kakvom se projektu radi ispričala nam je **Milena Šinka**, koordinatorica Tima za učeničko preduzetništvo u Gimnaziji "Sava Šumanović".

- Radi se o virtuelnim preduzećima koja formiramo u sklopu projekta o učeničkom preduzetništvu odnosno u okviru projekta "Inova-

Šidski učenici sa svojim proizvodima

Đaci preduzetnici na nacionalnom sajmu

cioni biznis program". Imali smo prvo pripremne seminare za nas predavače, učili smo kako se deci približava ideja preduzetništvo, te pripreme i seminare je organizovala i finansirala Kraljevina Norveška uz podršku našeg Ministarstva prosvete, tako da sada u našoj školi imamo dva mentora - profesoricu **Jelisavetu Tutić** i mene, rekla je Milena Šinka.

Ovaj oblik rada u Gimnaziji "Sava Šumanović" postoji od 2012. godine, kada su njeni predstavnici prvi put učestvovali na sajmu preduzetništva. Iste godine u decembru profesorice Jelisavete Tutić i Milena Šinka su dobile sertifikate tako da mogu da drže obuke učenicima o preduzetništvu, poslovnim planovima i ostalom što je bitno za uspešan rad nekog preduzeća.

- Bitno je da učenici imaju ideju o preduzeću, tada se organizuju u grupe od po nekoliko njih, optimalno je pet učenika, a mi zajedno sa njima radimo sve što se odnosi na poslovni plan. Suština je da vide uslovno kolika sredstva imaju, da li im planirano isplati ili treba da traže novac sa strane, kolika je dinami-

ka priliva sredstava, dinamika rada uopšte, koja primanja ostvaruju, objašnjava naša sagovornica princip rada virtuelnih preduzeća i cilj biznis plana.

Mnogo je zainteresovanih za ovu obuku medju gimnazijalcima. Kada su pre dve godine anketirale decu u

cilju popularizacije učeničkog preduzetništva, koordinatorke su obišli i ekonomska i gimnazijska odeljenja i imali prijavljenih 20 odsto upisanih učenika. Te godine su imali u školi 17 učeničkih preduzeća tako da im je nakon prijave za "Inovacioni biznis program", istoimeno udruženje građana dalo organizaciju regionalnog sajma. Dobili su tada tri nagrade, a ove godine je za preduzetništvo u Srbiji odabrano samo 12 škola, a medju njima je i Gimnazija "Sava Šumanović".

- Preduzeća koja su ovde formirana proizvodila su zdravu hranu, ekološke proizvode, bavila su se otkupom poljoprivrednih proizvoda.

Učenici su kod kuće sa roditeljima pravili kompote, pekmeze, džemove, a ovde smo mi zajedno pisali biznis planove. Tako smo ove godine na Nacionalnom sajmu u Kragujevcu imali štandove sa ekološkim sokovima, slatkiše, konzervisanu zdravu hranu, džemove, sušeno bobičasto voće, domaće likere. Sve to je bilo zapaženo, a nagradjeno je naše "Eko dekor" preduzeće. Interesantno je da deca, radom na projektu, veoma brzo uvide šta je isplativo a šta ne, a to je jedan od ciljeva ovog velikog projekta, ocenila je Milena Šinka, profesorica u Gimnaziji Sava Šumanović" u Šidu.

S. Đ. - M. M.

AKTUELNOSTI

BEOGRAD • RAD IZRADI NOVOG ZAKONA O ZADRUGAMA

Nastavak na jesen

Ministarstvo poljoprivrede formiralo stručnu radnu grupu sa zadatkom da identifikuje probleme i predloži mere od značaja za unapređenje zadružnog organizovanja

Stručna Radna grupa za izradu novog Zakona o zadrugama Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine učestvovala je u izradi ovog zakona i na jesen se očekuje nastavak rada na njemu, rekla je ministar poljoprivrede i zaštite životne sredine prof. dr Snežana Bogosavljević - Bošković na otvaranju savetovanja, povodom Međunarodnog dana zadrugarstva, na temu "Stanje i perspektive zadrugarstva" u Savezu inženjera i tehničara Srbije.

Zemljoradničke zadruge daju veliki doprinos tehničko-tehnološkom razvoju, proizvodnji na selu i integralnom razvoju ruralnih područja, naglasila je ministar Bogosavljević-Bošković i dodala da je zajedničkim radom i poslovanjem zadrugara stvorena ogromna zadržna imovina, a ne samo imovina većih i srednjih poljoprivrednih gazdinstava koji egzistiraju na ruralnom području.

Ministar Bogosavljević-Bošković rekla je da je Ministarstvo poljoprivrede formiralo stručnu radnu grupu sa zadatkom da identifikuje

Savetovanje povodom Međunarodnog dana zadrugarstva

probleme i predloži mere od značaja za unapređenje zadružnog organizovanja.

Savetovanje je, pored Dana zadrugarstva koji se slavi od 1923. godine, posvećeno i obeležavanju 2014. godine, koja je proglašena Međunarodnom godinom porodične poljoprivrede. Ove godine se obeležava i jubilej - 120 godina od

osnivanja prve zemljoradničke zadruge na teritoriji tadašnje Srbije i Vranovske zemljoradničke kreditne zadruge (1894).

Skup su organizovali Društvo agrarnih ekonomista Srbije, Savez poljoprivrednih inženjera i tehničara Srbije, Društvo srpskih domaćina i Zadružni pokret.

S. P.

IZ LOKALNIH SAMOUPRAVA

INĐIJA • JAVNI POZIV ZA ZAKUP POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Pravo prečeg zakupa

Komisija za izradu Godišnjeg programa zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta opštine Inđija uputila je Javni poziv za dokazivanje prava prečeg zakupa poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini na teritoriji opštine Inđija za 2015.

Poziv je upućen pravnim i fizičkim licima, odnosno vlasnicima funkcionalnih sistema za navodnjavanje i odvodnjavanje, ribnjaka, višegodišnjih zasada starijih od tri a mlađih od 15 godina u rodu, zatim vlasnicima vinograda starijih od tri a mlađih od 30 godina u rodu, funkcionalnih poljoprivrednih objekata koji se nalazi na poljoprivrednom zemljištu u državnoj svojini na teritoriji opštine Inđija kao i vlasnicima koji imaju objekte za uzgoj i držanje životinja.

Nadležni pozivaju poljoprivrednike da dostave potrebnu dokumentaciju radi dokazivanja prava prečeg zakupa na poljoprivrednom zemljištu u državnoj svojini na teritoriji opštine Inđija za 2015. godinu, do 30. oktobra 2014. godine.

Obrazac zahteva može se preuzeti svakog radnog dana od 9,00 do 14,00 časova, u prostorijama Agencije za ekonomski razvoj opštine Inđija, Ulica Vojvode Stepe, broj 48, ili na sajtu www.indjija.net. Na posledini koverti navodi se ime i prezime i adresa podnosioca zahteva. Sve informacije u vezi ovog Javnog poziva, zainteresovani mogu dobiti u prostorijama Agencije za ekonomski razvoj opštine Inđija, ili putem telefona na broj 022/55-60-60.

M. Balabanović

GIBARAC • POSETA MLADOM POLJOPRIVREDNIKU ALEKSANDRU BIJELIĆU

Dnevno isporučiti 900 litara mleka

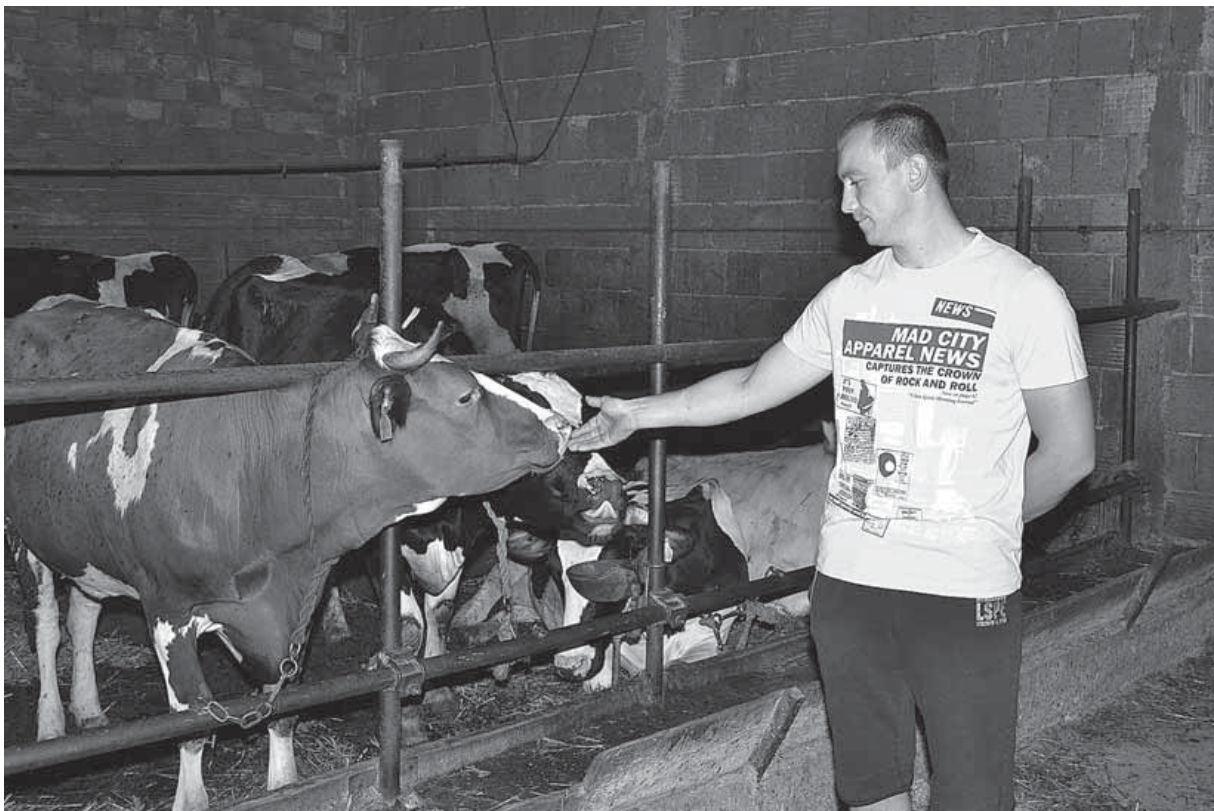
Na svojoj farmi porodica Bijelić u Gibarcu sada ima 110 krava raznih rasa, ali se na tom broju neće zaustaviti i uskoro povećavaju broj grla kravama rase simental

Poljoprivrednik iz Gibarca **Aleksandar Bijelić** ima 23 godine, a opredelio se da ostane i živi u selu, od poljoprivrede ili konkretnije od govedarstva. Ovaj mladi poljoprivrednik je sa svojom porodicom i roditeljima registrovao gazdinstva za gajenje stoke i obradu zemlje i sada obradjuje 170 hektara oranica i ima farmu od 110 komada junica i krava.

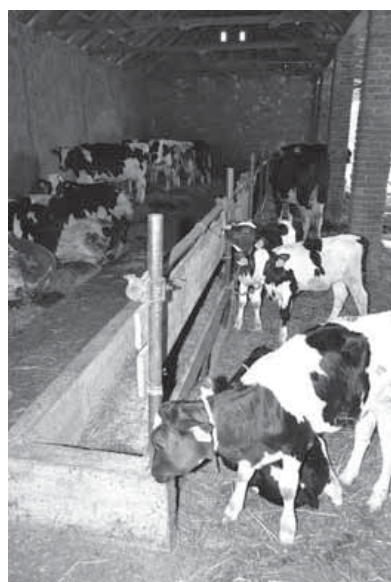
Kada su se 1993. godine Bijelići iz istočnog Srema u Hrvatskoj dodelili u Gibarac imali su, priča nam Aleksandar, tri krave. - Dobar deo stoke, zemlje i neophodne mehanizacije obezbedili smo na kredit, jer nam dobra mehanizacija treba za obradu oko 170 hektara zemlje. Sve što proizvedemo, nama je neophodno kao hrana za 110 komada junica i muznih krava koje

Aleksandar Bijelić

Veliki proizvođači lakše opstaju

Samo deo krava je u štali

sada imamo. Od svojih sredstava napravili smo objekte za smeštaj stoke - priča nam Aleksandar.

Trebala bi ogromna štala ili objekat druge vrste za smeštaj tolikih junica i krava, ali Bijelić priča kako oni junice koje su pred telenjem drže slobodno, na pašnjaku. Zato je u njihovoj farmi 62 muzne krave, a svakog dana, otprilike, iz dvorišta iznesu prerađivaču oko 900 litara mleka.

Okostoke i najvama rade svi članovi domaćinstva i povremeno moraju da angažuju sezonske radnike. - Sarađujem sa Sombledom" odnosno "Dukatom". Svako dana njima isporučim oko 900 litara mleka. Krave daju različitu količinu mleka, zavisno od starosti, rase, ishrane, tako da ima onih koje daju dnevno 10 litara, a od nekih pomuzemo i do 35 litara mleka - objašnjava Aleksandar.

Na farmi Bijelića u Gibarcu najveći deo stada čine grla rase crni holštajn. Aleksandar ocenjuje da je to dobra rasa i da će je dalje i ubuduće, a mimo toga obezbediće još 30 krava rase simental, tako da će povećati brojnost stoke na svojoj farmi. - Jesu veliki problemi, obaveze i ogroman posao, ali mi smo sve uradili što smo mogli da ne radimo fizički oko krava. Kupili su bolji silo - kombajn, dva utovarivača, telehandler, presu za pravljenje velikih

bala slame i ne utovarimo ih ručno, otvoreno govori naš sagovornik. Na pitanje ima li od preradivača stimulaciju na količinu ili kvalitet predatog, mleka Aleksandar Bijelić odgovara da oni ne daju mnogo mimo ugovorene cene. Dobiju nekad dinar više, ali se to na veliku količinu isplati.

Aleksandar Bijelić se do sada nije takmičio u proizvodnji mleka ali njegov otav jeste. Zauzeo je drugo mesto u Sremu jedne takmičarske

godine tako da je u Gibarac otišla i prva i druga nagrada Sabora u proizvodnji hrane kojeg organizuje Sremska privredna komora. Proizvodnja mleka, za Bijelića, isplati se ali je izvesnije da će na tržištu opstati veliki proizvođači. Zato i planira povećanje broja krava na farmi na kojoj svi članovi porodice rade, jer je zajednički lakše da se obavi svaki posao.

S.Đ. - M.M.

AKTUELNOSTI

BEOGRAD

Biće žita i za izvoz

Sa prelaznim zalihami, imaćemo oko 2,5 miliona tona pšenice

Žetva pšenice u Srbiji je na samom kraju, a iako su prosečni prinosi nešto slabiji nego lane, imaćemo dovoljno hlebnog žita za domaće potrebe i izvoz, izjavio je Tanjugu direktor Udruženja "Žita Srbije" Vukoslav Saković. On je precizirao da se očekuje prosečan prinos pšenice od 4,2 tone po hektaru.

- Zajedno sa prelaznim zalihami, imaćemo oko 2,5 miliona tona pšenice, što je dovoljno za nas i oko milion tona za izvoz - kazao je Saković.

On je istakao da je požnjeveno više od 80 odsto površina, a ono što je važno da kod nijednog uzorka nisu utvrđeni problemi sa toksinima.

S. P.

STARA PAZOVA • OTVORENA ISTRAŽIVAČKA STANICA PIONIR HIBRIDA

Poverenje u srpsku poljoprivredu

Istraživačka stanica američke kompanije Pioneer hibrid (Pioneer Hybrid), jednog od najvećih proizvođača semena u svetu, otvorena je u ponedeljak u Staroj Pazovi, na imanju kompanije Delta Agrar.

U taj centar, koji treba da obezbedi nove hibride prilagođene klimatskim uslovima u Srbiji, uloženo je 400.000 evra i zaposliće tri stručnjaka iz Srbije.

Direktor Pionira u Srbiji Sinisa Đurić kazao je da je ta kompanija prisutna u Srbiji od 1996. godine i ima 15 zaposlenih i 36 ljudi koji rade u agronomskom servisu.

- Do sada je Pionir radio na 45 hibrida kukuruza i više od 10 hibrida suncokreta, a bavio se i hibridima uljane repice i mikrobiološkim preparatima za pravljenje silaže - istakao je Đurić. Kako je dodao, poslednjih nekoliko godina Pionir u Srbiji sprovodi više od 550 oglada godišnje. Za ogled kukuruza posejano je

Učešće Pionirovog semena, u partnerstvu s Delta agrarom, na tržištu hibridnog kukuruza je 28 odsto

više od 25.000 hektara, a ogledi se rade na teritoriji cele Srbije.

Prema rečima Đurića, Pionir i Delta agrar su od 2002. organizovali semensku proizvodnju na ukupno

23.000 hektara, a proizvedeno je više od 70.000 tona semenskog kukuruza i više od polovine plasirano u izvoz - u Rusiju, EU i Ukrajinu.

Učešće Pionirovog semena, u partnerstvu s Delta agrarom, na tržištu hibridnog kukuruza je 28 odsto, suncokreta 11 odsto, a uljane repice 50 odsto.

Direktor Pionira za Istočnu i Centralnu Evropu Paolo Barbijeri je istakao da je ulaganje u istraživačku stanicu znak poverenja u srpsku poljoprivredu koja, prema njegovoj oceni, ima veliki potencijal.

Predsednik Delta holdinga Miroslav Mišković je kazao da poljoprivreda Srbije i cela država treba da koriste svetska dostignuća u svim oblastima, što Delta već radi.

- Delta će ubuduće sva dostignuća Pionira prenositi u Srbiju, kako bi se ostvarili veći prinosi i omogućio veći izvoz - kazao je on.

S. P.

Stanje zasada i useva na sremskim njivama

Tretman protiv jabukinog smotavca

Trenutna temperaturna akumulacija od biofixa za jabukinog smotavca iznosi 699,87 DD (Novi Slankamen), odnosno 660,59 DD (Irig/Kudoš).

U toku je polaganje jaja II generacije. Vizuelnim pregledom zasada jabuke uočavaju se sveže položena jaja i jaja sa "crvenim oreolom". U narednih nekoliko dana se očekuje početak kritičnog perioda za kontrolu piljenja larvi II generacije.

U ovom periodu se preporučuje primena insekticida kao što su:

- Harpun (a.m. piriprosifen) 0,1% + Mospilan 20 SP (a.m. acetamiprid) 0,025% ili
- Runner 240 SC (a.m. metoksifenozid) 0,06% + Mospilan 20 SP (a.m. acetamiprid) 0,025% ili
- Rimon 10 EC (a.m. novaluron) 0,1% + Mospilan 20 SP (a.m. acetamiprid) 0,025%

Zaštita šećerne repe

Vizuelnim pregledima useva šećerne repe na teritoriji RC Sremska Mitrovica, ustanovljena je pojava pojedinačnih pega *Cercospora beticola* na listu šećerne repe.

Na osnovu podataka sa AMS u periodu od 14.06. imamo sporadičnu pojavu dvodnevog DIV u vrednosti 7, ali nismo imali pojavu pega. U prethodnih nekoliko dana došlo je do pojave prvih pojedinačnih pega na sortama Robustus (5% biljaka sa pojedinačnim pegama), Horta (4% biljaka sa pojedinačnim pegama) i Bruna (1,5% biljaka sa pojedinačnim pegama). Epidemiološki prag nije dostignut, pa se ne preporučuje tretman u cilju suzbijanja *Cercospora beticola*.

Preporučuje se proizvođačima da običu parcele i ustanove nivo pega na biljkama i ukoliko primete na 50% biljaka pojedinačne pege izvrše fungicidni tretman.

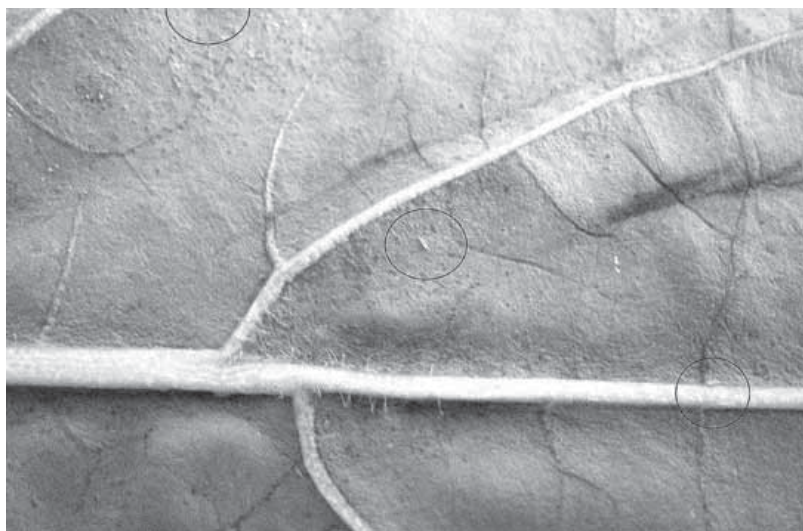
RC Sremska Mitrovica će u narednom periodu pratiti uslove za pojavu *C.beticolla* dati preporuku za tretman.

Na feromonskoj klopci *Scrobipalpa ocellatella* (repin moljac) postavljenoj u usev šećerne repe od 25.05. konstantno se beleže manji dnevni ulovi.

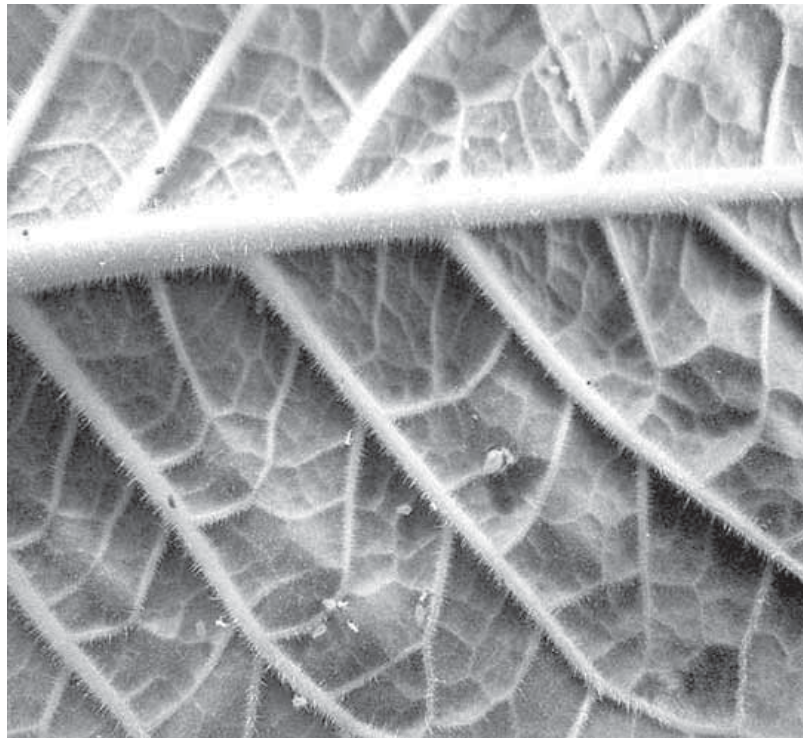
Takođe na terenu prisutna je i pojava vašiju sa indeksom napada 0,75%, tako da se ne preporučuje tretman.

Zaštita vinove loze

Vinova loza je po BBCH skali u fenofazi 75 bobice veličine graška,

Larve tripsa na naličju lista

Lisne vaši

plod obešen pa do fenofaze 77 početak dodirivanja bobice, uglavnom vinske sorte.

Obilaskom zasada vinograda uočena je pojava plamenjače na listu i bobicama čije je infekcija izvršena u fenofazi cvetanja i precvetavanja, tako da je došlo do sušenja grozdica. Na naličju lista formirane su beličaste prevlake od konidija i konidiofora *Plasmoparaviticola*.

Takođe u pojedinim zasadima gde zaštita nije bila adekvatna na bobicama se vidi micelijaska prevlaka *Uncinulanecator*.

Na naličju listova nalaze se i pojedinačne larve i egzuvije *Scaphoideustitanus*.

Kako se i dalje prognozira nestabilno vreme, proizvođačima se preporučuje tretman vinove loze sistemskim preparatima u cilju suzbijanja plamenjače i pepelnice.

Za suzbijanje plamenjače preporučuje se upotreba sledećih preparata:

- a.m. dimetomorf + ditianon preparat Forum Gold u konc. 0,12-0,15%
- a.m. dimetomorf + folpet preparat Forum Star u dozi od 2 kg/ha
- a.m. fosetil aluminijum + folpet preparat MikalFlash u konc. 0,3-0,4%

Za suzbijanje pepelnice preporučuje se upotreba sledećih preparata:

- a.m. tebukonazol + triadimenol + spiroksamin, preparat Fa-

Icon 460 EC u količini od 0,4-0,5 l/ha

a.m. boskalid + krezaksim metil preparat Collis u količini 0,3-0,4 l/ha

Trenutno je period intenzivnog leta i polaganja jaja druge generacije *Lobesia botrana* (sivog groždanog moljca), na AMS 590 cdd, te se proizvođačima preporučuje upotreba insekticida:

a.m. alfacipermetrin Fastac 10-EC u konc. 0,015%

Na listovima i naličju lista nalaze se larve cikade *S.titanus* potrebno je izvršiti tretman insekticidom:

a.m. buprofezin + fenpiroksimat Todome 24 SC u konc. 0,05-0,1% u kombinaciji sa Fastacom

Tripsi i vaši na duvanu

Na lokalitetu Ruma/Žarkovac, vizuelnim pregledom parcela pod duvanom, registruje se prisustvo lisnih vašiju, *Myzus* sp. i larvi duvanovog tripsa, *Thrips tabaci* na naličju listova pojedinačnih biljaka. Larve tripsa se uočavaju na naličju donjih listova, kao isiptomi njihovog prisustva.

Na duvanu se uglavnom javljaju vaši *Myzus persicae* ili *Myzus nicotianae*, a ponekad i *Aulacorthum solani* i *Macrosiphum euphorbiae*. Lisne vaši prouzrokuju direktne štete sišući biljne sokove (deformacije lista, smanjenje prinosa i kvaliteta), a indirektno kao vektori virusa kao što su: virus mozaika duvana (TMV), mozaika krastavca (CMV), Y virusa krompira (PVY).

Tripsi (larve i odrasli) se takođe hrane biljnim sokom. Štete najčešće nastaju duž glavnih nerava lista. Na mestima uboda ostaju bele pege i list poprima srebrnastu boju. Pri jakom napadu prinos se može smanjiti i do 50%, uz značajno pogoršanje kvaliteta duvana. Značajne su i indirektno štete, kao prenosioca virusa bronzavosti paradajza (TSWV).

U našoj zemlji nije definisan prag štetnosti za ove štetočine. Vaši treba suzbijati na početku formiranja prvih kolonija. Pragovi štetnosti za duvanovog tripsa u zemljama u okruženju su sledeći:

U Makedoniji, u rejonima zaraženim virusom u proseku 1-2 tripsa po jednom listu, a na lokalitetima

Larva tripsa i simptomi

bez prisustva virusa u proseku 3-5 jedinki ove štetočine (Todorovski B.).

U Bugarskoj na duvaništima se sa suzbijanjem počinje kada se pri suvom i toplom vremenu pojedinačni primerci štetočine nalaze na 10-12% biljaka (Mihajlova P.).

U Mađarskoj je zaštitu duvana potrebno izvoditi samo pri dužem trajanju suvog i toplog vremena, ukoliko se štetočina nalazi na preko 15-20% biljaka (Benedek P.).

Preporučujemo proizvođačima

duvana da običu svoje useve i ukoliko utvrde prisustvo ovih štetočina pristupe njihovom suzbijanju. U narednom periodu, sa stabilizacijom vremena, očekujemo povećanje njihove brojnosti.

Mogu se koristiti neki od registrovanih preparata na bazi a.m.:

imidakloprid (Confidor 200 SL, Macho 200 SL 0,5-0,6 l/ha)

metomil (Lannate 25WP 1-1,5 kg/ha), acetamiprid (Mospilan 20-SP 0,25 kg/ha), deltametrin (Decis 2,5 EC 0,3-0,5 l/ha).

Sveže položena jaja

Pojedinačne pege na listu C. Beticolla

Zaštita bilja

Zaštita jabuke

Praćenjem brojnosti jabukinog smotavca (*Cydia pomonella*) u feromonskim klopama i sume temperatura u zasadima jabuke, možemo konstatovati da je u toku polaganje jaja druge generacije ove štetočine.

Upravo sada treba primeniti insekticid **HARPUN** 0,1% jer ima izraženo ovcidno delovanje čime se sprečava plijenje larvi i ubušenje u plodove. Uz **HARPUN** treba kombinovati insekticid **FOBOS EC** 0,05%, kako bi smo proširili delovanje na adulte smotavca i grinja.

Ukoliko nema simptoma čađave krastavosti i pegavosti (*Venturia inaequalis*) treba primeniti fungicid **NIJANSA WG** 0,2%, a u suprotnom dodati **AKORD** 0,05%. **FOLIGAL Ca** treba primeniti ukoliko jabuka nije tretirana kalcijumom više od 3 nedelje.

Zaštiti zasade jabuka

Bela leptirasta vaš

Na više lokaliteta u povrtarskim kulturama smo konstatovali prisustvo bele leptiraste vaši (*Trialeuro-*

des vaporariorum). Brojnost varira u zavisnosti od lokaliteta i kulture, a visoke temperature i sunčano vreme pogoduju povećanju brojnosti štetočina.

Za suzbijanje je uvek preporučljivo primeniti kombinaciju insekticida sa različitim mehanizmima delovanja. U praksi je izuzetnu efikasnost pokazala kombinacija insekticida **HARPUN** 0,075% + **FOBOS EC** 0,05%. Ovom kombinacijom suzbijemo sve razvojne stadijume bele leptiraste vaši, a to su jaja, larve i adulti. Pri većoj brojnosti populacije, tretman je potrebno ponoviti nakon 5 - 7 dana.

Sa insekticidima treba kombinovati repelent za insekte **CIRKON** 50 ml/ha, koji ujedno deluje kao biostimulator i okvašivač (<http://www.ekoplantserbia.com/pirmena-cirkona.html>).

Zaštita luka

Nakon žetve strnih žita dolazi do veće migracije tripsa na druge biljke a posebno na luk i duvan. Pored štetočina prethodnih dana su stvoreni uslovi za razvoj plamenjače luka.

Potrebno je izvršiti tretman za suzbijanje plamenjače fungicidom **DAKOFLO** 2-2,5 l/ha. Suzbijanje tripsa možemo izvršiti insekticidima **ETIOL TEČNI** 0,15-0,25% ili **DIMETOGAL** 0,075 - 0,1%. Za prihranu u ovom periodu treba dodati preparat **ALASKA FORT 12:12:36** 2-3 kg/ha.

Štetočine na duvanu

Povoljni vremenski uslovi utiču i na pojavu lisnih vaši i tripsa na duvanu. Navedene štetočine pored direktne štete koje nanose ishranom, prenose više vrsta virusa. Potrebno je pregledati useve duvana i ukoliko se konstatuje više od 10-15% biljaka sa navedenim štetočinama preporučuje se tretman. Ukoliko nastupi duži period toplog i sunčanog vremena doći će do prenamnoženja i većih šteta, koje će se manifestovati u kvalitetu i prinosu duvana.

Za suzbijanje se mogu koristiti sledeći preparati (više koncentracije/doze se primenjuju pri većoj brojnosti populacije štetočina):

DIMETOGAL 0,075-0,1%
TONUS 0,25-0,4 kg/ha
FOBOS EC 0,3 l/ha.

Izvor: Galenika Fitofarmacija
Pripremio: D.Čosić

Pre upotrebe preparata obavezno je pročitati uputstvo i ponašati se u skladu sa preporukama

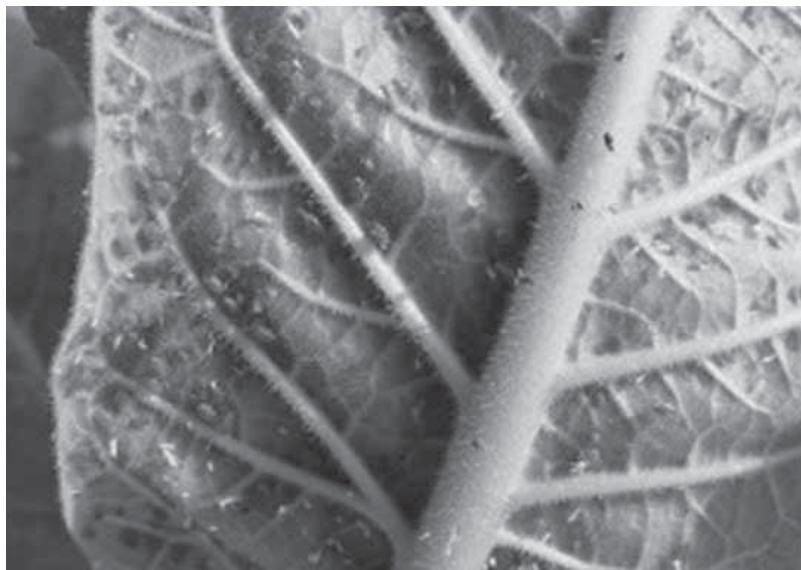
Bela leptirasta vaš

Smotavac i truleži napadaju šljivu

Migracija tripsa na luk

Štetočine na duvanu

Zaštita breskve i kajsije

Padavine tokom prethodnih dana utiču na razvoj truleži plodova breskve i kajsije. Potrebno je izvršiti zaštitu fungicidom **DIONAL** 0,15% ili **AKORD** 0,075%.

Oba fungicida imaju karencu 7 dana i pogodni su za primenu u većini sorti koje će se brati u periodu nakon 7-20 dana. Sporedno deluju i na bolesti lista, kako bi se očuvala zdrava lisna masa do berbe.

Ukoliko je potrebno suzbijanje breskvinog smotavca tretman odraditi sa insekticidima kratke karence. Za povećanje krupnoće i obojenosti plodova pred berbu pri-

menite kalijumovohranivo **PotNit** 0,5%.

Zaštita šljive

Pregledom zasada šljiva, ona se na većini lokaliteta nalazi u fenofazi početka obojavanja ploda, može se videti prisustvo truleži plodova šljive (*Monilinia* spp.), kao i druge generacije šljivinog smotavca (*Grap-holita funebrana*).

Za njihovo suzbijanje koristite **DIONAL 500 SC** 0,15% + **CIPKORD** 0,03%.

Upozorenje: Pri korišćenju pesticida neposredno pre berbe obavezno poštovati karencu.

- Lечење
- Вакцинација
- Вештачко осемењавање
- Превентива
- Трихиноскопија
- Продаја пилића
- Сточна храна
- Премикси
- Лекови

Доо ветеринарска
станица
САВА СРЕМ

Лаћарак

Лаћарак, 022/670-750, ул. 1. Новембар 266

Др. вет. мед. Радован Цикуша и Др. вет. мед. Ненад Раичевић

Сремска Митровица, 022/618-020, ул. Петра Прерадовића 80

Др. вет. мед. спец. Миленко Перић

Мартинци, 022/ 668-387, ул. Војвођанска 9

Др. вет. мед. спец. Сава В. Шарац

Чалма, 022/685-600, ул. Победа 24

Др. вет. мед. Милорад Кевић

Велики Радинци, 022/660-230, ул. Моше Пијаде 7

Др. вет. мед. Наташа Секулић

U gradovima bez posla, u selima nema ko da radi

Piše:

Branislav Gulan,
član Odbora za selo
Srpske akademije
nauka i umetnosti

U Srbiji danas ima blizu milion nezaposlenih. Istovremeno od blizu 4.600 sela, svako četvrto, ili oko 1.200 njih, je na putu nestajanja. Tako će za deceniju i po u njima ostati samo spomenici kao dokaz skorašnjeg života. I dok ljudi u gradovima nemaju posla u selima nema ko da radi. Sela izumiru, a nekorišćeni se šansa da se ti negativni trendovi na srpskom selu zaustave, a samim tim i da se razvijaju ruralna područja. Naime, od deset radnika koji su ostali bez posla, više od polovine moglo bi da se zaposli u ruralnim područjima Srbije. To se ne odnosi samo na radnike koji su ostali bez posla zbog strukturnih neprilagođenosti proizvodnje, višegodišnjih sankcija i tranzicione krize, već i na one koji su ostali bez firmi u kojima su radili pre NATO bombardovanja 1999. godine. Sve ovo govori da su radnici još uvek jednom nogom u opanku, a sa drugom u cipeli. Povratak u ruralna područja zemlje ne znači, međutim, vraćanje radnika motici, ralu i traktoru, već njihovo zapošljavanje u oblasti poljoprivrede i oko nje. To znači šumarstvu, vodoprivredi, raznim uslužnim delatnostima, zanatstvu, domaćoj radinosti, infrastrukturnim, malim i srednjim industrijskim pogonima (kojih ima 220.000, a cilj je da ih bude 400.000), čija proizvodnja ne ugrožava ekološku ravnotežu.

Najbrža deagrarizacija na svetu

Jugoslavija je imala najbržu deagrarizaciju na svetu. Za poslednjih 50 godina XX veka iz sela u grad je otišlo oko osam miliona ljudi. Takav proces u svetu trajao je oko 150 godina. Seobe su nastavljene i prisilno u poslednjoj deceniji XX veka kada je ratni vihar u Srbiju iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Kosova i Metohije „doneo“ još blizu 400.000 ljudi. U periodu posle Drugog svetskog rata u selu su se odigrale krupne, ali po svom sadržaju i posledicama protivu-rečne promene. Te promene su deo univerzalnog, svetskog procesa modernizacije savremenog društva, njegove industrijalizacije i urbanizacije. One su isto tako nosile i snažan pečat vladajuće ideološke paradigme, odnosno društvenog sistema koji je na prostorima nekadašnje Jugoslavije izgrađivan na toj paradigmi. Srbija traga za novim identitetom, za novom paradigmom društvenog razvoja, pa se ne smeju zaboraviti ni marginalizovati selo i poljoprivredu. Kao i mnogo puta do sada u istoriji, i u ovim vremenima, selo i poljoprivreda su glavni oslonac koji omogućava opstanak i preživljavanje. U Srbiji se ponovo se okreću selu kada je teško. Vlasti su ubeđene da selo i zapošljavanje u njemu i oko njega omogućavaju prevazilaženje krize. Ali, to zahteva i radikalno nov odnos društva prema njemu. Jer, u gradovima nema šta da se radi, a u selima nema ko da radi!

U Srbiji se ponovo se okreću selu kada je teško. Vlasti su ubeđene da selo i zapošljavanje u njemu i oko njega omogućavaju prevazilaženje krize. Ali, to zahteva i radikalno nov odnos društva prema njemu

Umesto dosadašnjeg intendantskog pristupa selu i poljoprivredi, gde su se oni tretirani kao proizvođači jeftine hrane, mora da se stvori koncepcija takozvanog ruralnog razvoja, koja će se temeljiti na demografskim, prirodnim, ekonomskim i socio-kulturnim potencijalima. Karakteristika srpskog sela danas je da se i poslednjih decenija u njemu dešavaju izuzetno negativna demografska kretanja. Rapiđno se smanjuje natalitet, u nekim krajevima vlada i prava „bela kuga“. Sve to je rezultiralo depopulacijom, senilizacijom i socijalnom devastacijom brojnih regija u Srbiji. Krupne promene dogodile su se i u privrednom životu srpskog sela. Te promene koje imaju dalekosežne socijalne i ekonomske posledice nisu dovoljno izučene i objašnjene. U XX veku je seljačko gazdinstvo bilo definisano ideološkom kategorijom maksimuma, što se pokazalo iracionalnim. Danas nema tog maksimuma, ali imamo sve manji broj ljudi koji imaju velike posede od po nekoliko hiljada hektara i sve veći broj onih koji ostaju sa svojim sitnim posedom (prosečna njiva u Srbiji je oko tri hektara površine), koji im život znači, jer je to dodatak na prihod i osnova za preživljavanje. U prošlom veku pod uticajem industrijalizacije i urbanizacije, dogodila se "civilizaciona revolucija". Promenjen je seljakov pogled na svet, promenjene su njegove vrednosti i moral, kulturne potrebe i životne aspiracije.

Tradicionalan način života

Do Drugog svetskog rata Jugoslavija je bila agrarno, tradicionalno društvo. Preko 80 odsto stanovništva je živelo na selu autarhičnim, oskudnim i tradicionalnim načinom života. Ceo seljakov svet je bio sveden na njegov posed, gazdinstvo i porodicu, selo u kome živi i crkvu koja je oličavala Boga i usmeravala njegov duhovni život. Posle Drugog svetskog rata pod uticajem svetskih procesa, kao i nove vizije društva, izvedena je industrijska revolucija, nastupile su i protivurečne promene. Industrijalizovana gazdinstva povećala su robnost, specijalizovala se, imala tržišnu orijentaciju, drukčije stavove o budućnosti agrara. Takođe, su imala i više kapitala, znanja i snage od tradicionalnih gazdinstava. Pod uticajem industrijalizacije smanjio se udeo tradicionalnog ručnog rada, smanjio se broj nekvalifikovanih radnika, a zaposleni u kombinatima su poprimali

Brojke

Do tranzicionih promena 85 odsto poseda je bilo u vlasništvu privatnika, a sad su gotovo sve površine privatizovane (računa se da je oko 400.000 hektara u državnom vlasništvu). Aktivnog poljoprivrednog stanovništva prema popisu iz 1991. godine bilo je 904.127, a podaci iz 2002. godine ukazuju da ih je tad bilo 529.236! Prema popisu poljoprivrede iz 2012. godine u Srbiji ima ukupno 631.122 poljoprivredna gazdinstva. Od toga je 628.555 poljoprivrednih i 2.567 (ili 0,42 odsto) gazdinstava pravnih lica, i preduzetnika, a u zemlji se proizvodnjom hrane bavi dva miliona ljudi.

Sjenica, jedno od retkih mesta gde porodice imaju više od četiri člana

odlike industrijskih radnika. Rezultat toga je da se udeo stanovništva u gradskim naseljima povećao od 21 odsto u 1948. na 51 odsto u 1991. godini.

Prema rezultatima popisa, poljoprivredno stanovništvo je 1948. godine činilo 68 odsto; 1953. godine 61 odsto; 1961. godine 49 odsto; 1971. godine 36 odsto; 1991. godine 17 odsto ukupnog stanovništva. U apsolutnim iznosima poljoprivrednog stanovništva u Srbiji je 1961. godine bilo 9.157.597 lica, a 1971. godine 7.843.986 lica, a 1981. godine oko pet miliona. Republika Srbija danas raspolaže sa 5.113.000 hektara poljoprivrednih površina ili 0,68 hektara po stanovniku. Od toga 4.252.000 hektara su obradive površine ili 0,57 hektara po stanovniku. U okviru poljoprivrednih gazdinstava, prema poslednjem popisu poljoprivrede iz 2012. godine, koristi se i obrađuje 3.355.859 hektara poljoprivrednog zemljišta i uzgaja 908.990 goveda, 3,4 miliona svinja, 1,73 miliona ovaca, 235.576 koza, 26,6 miliona živine i postoji 673.651 pčelinje društvo. Od mehanizacije utvrđeno je da gazdinstva poseduju 408.734 traktora i oko 25.000 kombajna. Sva mehanizacija u proseku je stara oko četvrt veka!

Agrarna zemlja

Srbija je i danas siromašna agrarna zemlja. Jer, poljoprivreda direktno donosi više od 20 odsto bruto društvenog proizvoda, a sa pratećim delatnostima to se i udvostručuje.

Za razliku od prethodne decenije, sada prosečna porodica broji samo tri osobe

Naš seljak hrani 15 ljudi, nemački 152!

Da smo siromašna agrarna zemlja sa niskom produktivnošću potvrđuju i činjenice da jedan srpski seljak proizvodi hrane za 15 ljudi, Nemačkoj čak 152 osobe Francuskoj 77, Austriji 56, Sloveniji 25, a prosek za EU je između 50 i 80 stanovnika!

faktora, na konačnu sliku uticale su i promene kroz koje je poslednjih decenija prošlo naše društvo. Višečlane porodične zadruge, koje su do Drugog svetskog rata bile stub srpskog sela, danas su izuzetno retke. Sa druge strane, naročito u gradovima, imamo emancipaciju čija je posledica veliki broj ljudi koji žive sami. Najveći broj samaca je u Beogradu, gde je svako četvrto domaćinstvo samačko! Najmanje ukućana u proseku zabeleženo je u Crnoj Travi, Gadžinom Hanu i beogradskim opštinama Vračar, Savski venac i Stari grad, gde je prebrojano tek nešto više od dva člana u proseku. Jedno ognjište i novčanik, sa druge strane, deli najviše ljudi u Raškoj oblasti – Tutinu, Novom Pazaru i Sjenici, gde je prosek veći od četiri člana. Na smanjenje broja članova domaćinstva utiče i sve kasnije stupanje u broja i sve poznije materinstvo. Prosečan muškarac u Srbiji otac postaje u 33 godini, dok žene rađaju sa 27 i po godina. Pozne godine za sklapanje braka jedan su od razloga što približno trećina brakova živi bez potomstva. Majke poslednje dete rode, u proseku, kada imaju nešto više od 28 godina. Ovo potvrđuju i rezultati popisa stanovništva, koji su pokazali da porodica u republici, za razliku od prošle decenije kada je bila četvoročlana, danas – broji samo tri osobe.

Današnja seoska porodica u Srbiji je neka vrsta socijalne ruševine koja sav svoj šarm duguje staroj socijalnoj arhitekturi na koju podseća, Henry Mendras. U posleratnom periodu pa i danas veličina poljoprivredne porodice je smanjena, ali je seoska porodica bila i ostala veća od gradske. Slično, seoska poljoprivredna porodica je veća od seoske nepoljoprivredne porodice. U današnje vreme na selu je najrasprostranjeniji tip porodice od dva pokolenja i dece. Poslednjih decenija došlo je i do promena na brojnosti porodice, pa se beleži usitnjavanje velikih porodica, jer se odrasla deca odvajaju od porodice, roditelja i grade sopstvene zajednice. Ostala je ljubav za zemljom kod starijih, ali se stvorila i jaka želja za modernizacijom kod mladih. Tako je civilizacija ušla u selo. Udeo poljoprivrednog stanovništva u ukupnom stanovništvu Jugoslavije opao je sa 73 odsto u 1948. godini na 19 odsto u 1981. godini. Za takvo smanjenje SAD i Švedskoj je trebalo 90 godina, Francuskoj oko 100 godina, Japanu 73, a Danskoj je trebalo za sličnu promenu čak 130 godina. Procene su da je u Srbiji 2011. godine broj poljoprivrednog stanovništva iznosio oko 9,4 odsto. Od ovog broja bi čak 50 odsto su lica starija od 60 godina, dok je mladih od 20 godina bilo samo 11,5 odsto (manje od 62.000).

(Nastaviće se)

Nužnost i interes opstanka

Ustavna obaveza poštovanja i garantovanja prava svojine svake zakonito stečene pokretne i nepokretne imovine, pa i zemljišta, nalaže odustajanje od pretnji u pogledu raspolaganja i korišćenja zemljišta, prava nasleđivanja i tome slično, a realna potreba i nužnost povećanja proizvodnje i produktivnosti rada i životnog standarda proizvođača i stanovnika sela iziskuje nalaženje i primenu organizacionih, poslovnih, socijalnih, pa i pravnih mera, kao i odgovarajuće tehnologije i tehnike koja će to omogućiti

Piše: **Branko Maričić**

Mala poljoprivredna gazdinstva su osnovno i najznačajnije obeležje agrarne proizvodnje u Srbiji, a takođe i osnovni činilac i ekonomska podloga života i razvoja sela. Njihov razvoj i opstanak, a iznad svega njihovo ukрупnjavanje je osnovno pitanje agrarne politike i ekonomije. Mala gazdinstva poseduju najveći deo obradivog zemljišta i svih proizvodnih potencijala. (Prosečna veličina gazdinstva fizičkih lica u Srbiji je 4,5 hektara; 77,7% od ukupnog broja gazdinstava koristi do 5 hektara; gazdinstva 2-10 hektara koriste 35,3% obradivih površina; jedno gazdinstvo koristi prosečno 6 parcela - što je dokaz fragmentiranosti poseda. (Podaci iz predloga Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja prema popisu 2012. godine); gazdinstva ispod 2 hektara se i ne prikazuju (prim. autora)

Ekonomska zakonitost i nužnost njihovog ukрупnjavanja i unapređenja robne proizvodnje, u vremenu tranzicije (proteklih skoro dve i po decenije) shvaćena je i ostvaruje se kod nas pod pritiskom općinjenosti vladajućih krugova „teorijama“ o svemoćnom dejstvu tržišta, prihvaćenih nekritički, ali i u cilju brzog bogaćenja vladajućih slojeva i pojedinaca. Uobičajeni i vladajući pristup razmatranju stanja i traženju rešenja za promene u agrarnoj proizvodnji i razvoju sela u

Srbiji polazi od isticanja usitnjenosti poseda i veličine i razuđenosti parcela u gazdinstvima, kao i nalaženja u toj činjenici opravdanja za sve neusphe i zaostajanja u razvoju. Takav pristup drži neprekidno aktuelnim raznorazne pretnje u pogledu prava raspolaganja i korišćenja zemljišta („kao opšteg dobra“) nasleđivanja, sankcija u slučaju zapuštanja i neobrađivanja..., a nisu izostajale i **najekstremnije mere** kao (jedno kratko vreme) **pokušaji kolektivizacije** krajem 40-ih i početkom 50-ih godina prošlog veka, ili potpuno izostavljanje iz fokusa svake pažnje i **prepuštanje propadanju malih imanja i pustošenju sela u sadašnje vreme**. Ovim se ne želi reći da veličina gazdinstva i proizvodnih parcela nisu proizvodni i razvojni problem. Reč je, pre svega, o tome kako taj problem rešavati i podsticati razvoj. Nužno je, najpre, razmotriti da to nije jedino, niti pretežno pravno-tehnički problem, pa se on ne može rešiti pravno tehničkim merama. Konačno, obrada zemljišta i proizvodnja na gazdinstvima kakva su kod nas, je nužnost i interes opstanka i zadovoljavanja nužnih i širih ličnih i porodičnih potreba vlasnika, a postizanje prehrambene sigurnosti i nezavisnosti zemlje, proizvodnja industrijskih sirovina i uvećavanje izvoznog bilansa, daje agrarnoj proizvodnji širi društveni i državni značaj. Proizvodni potencijal malih (porodičnih) farmi u svetu pruža šanse i mogućnosti prehrambene sigurnosti i produktivnog radnog angažovanja ogromnom broju ljudi i njihovih porodica, pa na to ukazuje preporuka OUN o 2014. godini, kojom je pozvala vlade da pruže podršku ovim imanjima.

Ustavna obaveza poštovanja i garantovanja prava svojine svake zakonito stečene pokretne i nepokretne imovine, pa i zemljišta, nalaže odu-

Jedno gazdinstvo prosečno koristi šest parcela

stajanje od pretnji u pogledu raspolaganja i korišćenja zemljišta, prava nasleđivanja i tome slično, a realna potreba i nužnost povećanja proizvodnje i produktivnosti rada i životnog standarda proizvođača i stanovnika sela iziskuje nalaženje i primenu organizacionih, poslovnih, socijalnih, pa i pravnih mera, kao i odgovarajuće tehnologije i tehnike koja će to omogućiti. Savremena nauka i iskustva nekih evropskih zemalja mogla bi biti izvor, pouka i podrška u nalaženju i primeni odgovarajućih rešenja.

Stihijska sitna robna proizvodnja sprečava uvećavanje gazdinstava, parcela i proizvodnje

Najpre, treba poći od činjenice da problem niske produktivnosti i obima proizvodnje ne potiče iz veličine gazdinstva i sitne parcele, nego iz vladajućeg modela sitne robne proizvodnje. Dakle, ne iz tehničke osnove proizvodnje, nego oblika proizvodnih odnosa i pozicije proizvođača na tržištu, koji održavaju sitna gazdinstva, usporavaju ili sprečavaju njihovo ukрупnjavanje. Mora se poći od toga da je sitno gazdinstvo nastalo, kao i sitna parcela, raspadom naturalne proizvodnje i krupnih imanja porodičnih zadruga razvojem proizvodnih odnosa kapitalizma. Kako je kapitalizam ostvarivao sve veću ponudu proizvoda i potražnju sirovina, tako je sve manje prostora ostajalo sitnoj robnoj proizvodnji koja se najduže i najžilavije zadržavala u agrarnoj proizvodnji zbog nepromenljivosti obima raspoloživih obradivih površina, a i zbog vežanosti vlasnika za posede (uz razlike u pojedinim zemljama zavisno od načina sticanja poseda i kulturnih obrazaca razvoja). **Iz ovoga se nameće zaključak da problem niske produktivnosti i obima proizvodnje treba rešavati prvenstveno traženjem puta i načina prevazilaženja okvira sitne robne proizvodnje.** Interes i benefiti ostvareni na tržištu postignuti zadržanim organizovanim izlaskom iz okvira sitne robne proizvodnje vodiće, svakako, i uvećavanju parcela i gazdinstava kao neophodnih tehničkih uslova za povećanje proizvodnje. Svaki oblik prinude, ma koliko bio u „korist“ vlasnika, više će sputavati nego podsticati kretanja ka tome interesu. Ako se ima u vidu geneza

nastanka sitnih gazdinstava i uzroci koji su izazivali taj proces, očito je da proces ukрупnjavanja ne može biti ni brz ni lako ostvariv. Ako se prihvati **prvorazredna nužnost napora za izlazak iz okvira sitne robne proizvodnje, u traženju puta i načina za ostvarenje tog cilja nameće se potreba definisanja i promena pogleda i odnosa prema:**

- **gazdinstvu,**
- **zemljištu,**
- **ravnomernom i optimalnom korišćenju prostora i uređenju naselja,**
- **obliku, sadržaju i organizaciji proizvodnih i poslovnih odnosa, položaju i interesima proizvođača.**

Gazdinstvo je kod nas postalo najčešće samo statistička odrednica koja iskazuje svojinu neke površine obradivog zemljišta, a moralo bi da bude „uređeno seosko imanje kojim upravlja ...osposobljen stručnjak-farmer...jedinstvena proizvodna, odnosno ekonomska organizacija...“ (1) Što se tiče veličine, neophodan je elastičan pristup. I na površini manjoj od jednog hektara moguća je intenzivna i za tržište znatna proizvodnja povrća pod plastenikom, voća u gustoj sadnji, cveća...i tome slično. Pogotovo na većim površinama, u svojini, kao i u dugogodišnjem zakupu, moguća je organizacija i ostvarenje znatne robne proizvodnje. Svaka ta proizvodnja gazdinstava, veća od naturalnih potreba vlasnika i namenjena tržištu, pojedinačno je mala i sitna, prema poslovnim potrebama i uslovima velikih trgovinskih lanaca na domaćem tržištu, a da se i ne govori o izvozu. Iz tih razloga gazdinstvima je podjednako potrebna najbolja moguća organizacija proizvodnje i rada, tipizacija i usmeravanje u skladu sa potrebama tržišta, kao i osobinama zemljišta i proizvodnog područja, ali istovremeno i organizacija u zasnivanju proizvodnih procesa i ciklusa sa objedinjavanjem nabavke repromaterijala, ponude i izlaska na tržište i plasmana. To podrazumeva i sve prethodne radnje na pripremi proizvoda sa klasiranjem, pakovanjem, marketingom, transportom i ponudom potrošaču. Nasuprot tome, kod nas su sva mala imanja potpuno zapostavljena, prepuštena propadnju, bez obzira na zapuštanje i parloženje njihovog obradivog zemljišta i

pražnjenje i pustošenje sela i čitavih područja. Sva pažnja (koliko je ima) usmerena je prema „registrovanim gazdinstvima“, njima su bez ikakve međusobne organizacije usmerena sva podsticajna sredstva bez obzira na to što i ona pojedinačno ostaju u sferi sitne robne proizvodnje. Prema njima je usmeren i rad stručnih poljoprivrednih službi, ali ne prema svima, već samo onima koje te službe odaberu. Pri tome, u savetodavne poslove uglavnom spadaju uputstva o primeni hemijskih sredstava, agro i zootehničkih mera, bez ulaska u sferu organizacije proizvodnje, usmeravanja prema kretanjima na tržištu, organizovanju objedinjene krupne ponude ili nabavke repromaterijala, organizacije i uređenja ekonomskih objekata i dvorišta... Pri tome, za upravljanje, rukovanje, organizaciju gazdinstva, njegovu proizvodnju i proces rada, jedino je uslov svojina ili zakup. Kako je, međutim, poslednjih dvadesetak godina kod nas formirano „tržište zakupa zemljišta“, veličina gazdinstva postala je varijabilna i ono više nije stabilna proizvodna jedinica sa sopstvenom linijom razvoja. Stručnoj i obrazovnoj spremi vlasnika i rukovaoca gazdinstva ne obraća se nikakva pažnja, tako se kod nas taj nasloženiji posao, po pravilu, nalazi u rukama ljudi bez ikakvih kvalifikacija, osim ako je koji pojedinac sam za svoj račun prošao kroz neku školu. Uređenje, izgradnju i razvoj gazdinstava kod nas u selima obavljaju sami vlasnici, najčešće na lokacijama i temeljima sopstvenih stambeno-ekonomskih dvorišta koja su zasnovana u strukturi naselja još u vreme naturalne proizvodnje. Nisu retki slučajevi drastičnih ekoloških poremećaja i zagađenja naselja zasnivanjem većih tovilišta i stočnih zapata u dvorištima u stambenom tkivu sela. Sve to upućuje na potrebu da se i razvoj stručnih savetodavnih službi usmeri i na njihovo osposobljavanje za instrukcije u pogledu izgradnje gazdinstva, organizacije proizvodnje i rada, ekonomije upravljanja i poslovanja, a da se i ne govori o prevashodnoj nužnosti zasnivanja i ostvarenja koncepta obrazovanja i osposobljavanja kvalifikovanih vlasnika i rukovalaca gazdinstava.

(Nastaviće se)

(1) „Farma“, Zaharije Milanović, Naučna KMG, 2013. Beograd str. 49

Stručnoj i obrazovnoj spremi vlasnika gazdinstva ne obraća se nikakva pažnja

Dodatni poslovi

Gazdinstvo u današnjim uslovima, čak i bez obzira na veličinu, osim zadovoljenja sopstvenih potreba, usmerava se i na robnu proizvodnju i u tome cilju na specijalizaciju prema uslovima i zahtevima tržišta. Neravnomeran vremenski raspored radnog angažovanja članova domaćinstva, ili zaposlenih, izazvan time, iziskuje i stvara uslove za njihovo radno angažovanje na dodatnim i dopunskim poslovima i zanimanjima u okvirima ga-

zinstva, najbolje zajednički sa drugima, u okvirima naselja ili zadruge. To mogu biti razni poslovi na bazi znanja i umenja tradicionalnih radnosti, rukotvorina, seoskog turizma, zajednička angažovanja na razvoju i uređivanju naselja, lokalnih vodnih tokova, zaštite od erozije, dorade, prerade i ponude proizvoda, negovanju tekovina kulturnog nasleđa i drugo što bi podizalo sadržaje i kvalitet života i koheziju lokalne zajednice.

PADAVINE OMETAJU NAJVEĆI POSAO NA NJIVAMA

Stići pre novih kiša

Prosečni prinosi pšenice u Sremu, sa do sada požnjevenih površina, kreću se oko 4,6 tona po hektaru i za oko 16 odsto su manji od prošlogodišnjih – Kako je novac od pšenice ratarima prvi značajniji prihod u toku proizvodne godine, oni su nezadovoljni cenom od 17 dinara za kilogram koje nude pojedini otkupljivači

Sremski ratari koriste svaki trenutak lepog vremena da skinu rod s preostalih nepožnjevenih parcela pod pšenicom. Uprkos dotrajaloj mehanizaciji, završetak velikog posla na sremskim njivama zavisi samo i isključivo od neba. Stići i ovršiti pre novih kiša, sada je moto onih koji još nisu požnjeli zlatno zrno.

Generalni sekretar Sremske privredne komore **Vladimir Vlaović** kaže da imamo jednu neuobičajenu godinu u kojoj žetva zbog padavina ima više prekida.

- I pored toga, do sada je završena žetva više od 70 odsto površina pod pšenicom koja se u Sremu nalazi na 55.640 hektara. Vlažnost zrna je sa početnih 15 - 16 procenata značajno pala, pšenica je smeštena u silose i normalnog je kvaliteta. Hektoliktarska težina je od 75 do 80 pa i više – navodi Vlaović.

Po njegovim rečima, ove godine su veliki problemi nastali zbog lisne rđe na pšenici i poleglih useva pa je na takvim parcelama hektoliktarska težina i ispod 75. Procenjuje se da je najmanje 15 odsto površina pod pšenicom bilo zahvaćeno lisnom rdom ili poleganjem pa se sa takvih njiva i očekuje žito lošijeg kvaliteta.

Prosečni prinosi pšenice do sada se kreću oko 4,6 tona po hektaru i za oko 16 odsto su manji nego prosečni prošlogodišnji prinosi.

Žetva ječma je skoro završena na 4.556 hektara uz prosečan prinos od 4,3 tone po hektaru što je sedam odsto manje nego lane. Tritikal je zasejan na oko 1.270 hektara u Sremu, požnjeven je sa tri četvrtine površina i prinos je oko pet tona po hektaru.

- Primetno je da su prinosi pšenice veći kod poljoprivrednih proizvođača koji su primenili mere zaštite, odnosno izvršili najmanje dva tretiranja pšenice fungicidima pa su takve pšenice zdrave i njihovi prinosi se kreću i do 6,5 tona po hektaru – navodi Vlaović i upozorava da svaka kiša koja sada padne na zrelu pšenicu, odnosi deo roda, odnosno smanjuje prinos i pogoršava kvalitet zrna.

- Poljoprivrednici ne treba da čekaju da se pšenica što više osuši na

klasu, već treba da, čim to vlažnost zrna dozvoljava, počnu sa skidanjem roda. Mnogo više će izgubiti ako čekaju da se pšenica prosuši na klasu, nego što su odbici na vlažnost – navodi Vlaović.

On navodi da su bolesti pšenice eskalirale zbog vlažnog i toplog proleća i da se ubuduće mora mnogo više voditi računa o bolestima tako da će, skoro verovatno, ratari morati obavezno da primenjuju najmanje dva tretiranja pšenice fungicidima.

Na pitanje da li je pojava bolesti vezana za određene sorte i vreme njihovog sazrevanja, Vlaović odgovara da je možda moguće da su pojedine sorte otpornije na bolesti, odnosno sorte pšenice koje su više namenjene stočarstvu, a ne ishrani ljudi, tačnije imaju veće prinose i loš kvalitet brašna za proizvodnju hleba i peciva. Takođe, možda su na bolesti otpornije i neke novije sorte žita, ali kako ima parcela na kojima su i te sorte napadnute bolestima, generalno se ne može izvući zaključak o (ne)otpornosti pojedinih sorti na bolesti.

Žetva u Rumi i Šidu

U šidskoj opštini pod pšenicom je zasejano 5.635 hektara, od kojih 4.980 na individualnim gazdinstvima, a do sada je požnjeveno 4.609 hektara uz prosečan prinos od 4,2 tone. Na parcelama poljoprivrednih preduzeća i zadruga prinos je 6 tona po hektaru, a na individualnim gazdinstvima 3,95 tona po hektaru. Prosečna vlažnost zrna je 12,2 procenata, a hektoliktarska težina 76.

Ozimim ječmom u šidskoj opštini na imanjima zemljoradnika zasejano je 320 hektara i požnjevene su sve površine uz prosečan prinos od četiri tone po hektaru.

U žetvi učestvuju 264 kombajna, od kojih su 155 u vlasništvu individualnih gazdinstava.

Žetva se u rumskoj opštini uspešno privodi kraju. Kako nas je informisao Goran Drobniak, savetodavac za ratavstvo u Poljoprivredno-stručnoj službi "Ruma", na teritoriji rumske, iriške i indijske opštine pod pšenicom je bilo 20.840 hek-

Prosečan prinos pšenice u Sremu 4,6 tona

tara, na rumsku opštinu odnosi se 9.100 hektara. Zaključno sa 8. julom, pšenica je požnjevena sa oko 90 odsto površina. Prosečan prinos pšenice u rumskoj opštini je 5,5 tona po hektaru, u iriškoj opštini je nešto niži – 4,5 tone po hektaru. Ovaj prinos se ocenjuje kao zadovoljavajući, s obzirom na rđu koja je napala pojedine osetljivije sorte hlebnog žita.

Pećinački prosek – 3,5 tone

I u pećinačkoj opštini žetva strnih žita koju su protekle, a i ove nedelje u pećinačkoj opštini ometale padavine, privodi se kraju. Po podacima koje nam je dostavila **Andrijana Radojčić** iz Odeljenja za poljoprivredu, Agencije za razvoj opštine Pećinci, žetva ječma i uljane repice je završena, dok je pod pšenicom ostalo još oko osam od-

Andrijana Radojčić

sto nepožnjevenih parcela. Ukupno hlebnim žitom u opštini Pećinci bilo je zasejano 8.260 hektara od čega je do sredine ove sedmice požnjeveno 7.400 hektara, a ostalo je da se ovrše još 690 hektara pšenice. Samo ove nedelje požnjeveno je 5.800 hektara pod pšenicom. Ječam je požnjeven s 1.500 hektara od 1.510 hektara koliko je bilo posejano, a uljana repica s 324 hektara od 360 hektara koliko je pod tim usevom ove godine bilo u pećinačkoj opštini.

Štete na pšenici, usled majskog nevremena u ovoj opštini prijavljene su na 169 hektara, ječmu na 16,5 hektara i uljanoj repici na 35 hektara. Prinosi ovogodišnjeg roda pšenice su, po rečima Andrijane Radojčić, umanjeni za oko 15 odsto u odnosu na prošlu godinu, a najviše su podbacile parcele koje nisu na odgovarajući način zaštićene o rđe lista pšenice jer je ovim oboljenjem bio zahvaćen veći broj parcela u pećinačkoj opštini. Dakle, prosečan prinos hlebnog žita u pećinačkoj opštini s do sada požnjevenih površina iznosi 3,8 tona po hektaru s vlagom zrna od oko 12,5 procenata i hektoliktarskom težinom od 76 hektolitara. Prosečan prinos kod ozimog ječma iznosi 4 tone po hektaru s

vlagom zrna od 12 procenata.

Sem što su žetvu u jeku ometale padavine i polegao usev na pojedinim parcelama, umanjeni prinosi usled bolesti i najezde glodara, poljoprivrednike muči još i neizvesna cena ovogodišnjeg roda hlebnog žita. S obzirom da je novac od pšenice ratarima prvi značajniji prihod u toku proizvodne godine, oni su nezadovoljni cenama od 17 dinara za kilogram koje nude pojedini otkupljivači, dok je još nepoznata državna cena. Kako se među poljoprivrednicima priča, cena od 20 dinara za kilogram pokrila bi troškove proizvodnje i donela neku minimalnu zaradu, dok bi cena od 22-23 dinara za kilogram ispunila njihova očekivanja. A kako su već navikli da se cena poljoprivrednih proizvoda unapred ne zna, mnogi će hlebo žito ostaviti u svojim skladišnim objektima da bi sačekali bolju cenu. Međutim, neizvesna situacija po pitanju otkupnih cena koje se nikada ne utvrđuju na početku setvene sezone, čini se da pogađa najviše sitna, pa i srednja poljoprivredna gazdinstva koja u našoj zemlji polako nestaju, a od toga nisu imune ni sremske opštine.

E. S. N.

Pšenicu će skinuti a cenu neće znati

Prinos iznad sremskog proseka

Za mitrovački Kazneno popravni zavod ove godine neće biti problema, tim pre što na svojih 200 hektara oranica po žitom, poljoprivredna služba KPZ očekuje prinos od gotovo pet tona, odnosno ukupno 1.000 tona hlebnog zrna

Žetva u Sremu lagano se privodi kraju, a kako ističu žeteoci i stručnjaci, ovogodišnji rod je na pojedinim parcelama umanjen i za trideset odsto u odnosu na prošlogodišnji što će se, kako se najavljuje odraziti i na kvalitet zrna. Međutim, ako je suditi prema prvim rezultatima, za mitrovački Kazneno popravni zavod ove godine neće biti problema jer na svojih 200 hektara pod žitom, poljoprivredna služba KPZ očekuje prinos od gotovo pet tona. Kako ističe **Dragan Zdravković**, zadužen za poljoprivrednu proizvodnju, ovako dobar prinos rezultat je, ne samo odlične saradnje svih službi, nego i blagovremene i potpune primene agrotehnike.

- Radi se ozbiljno, radi se od jutra do mraka, vodi se računa o svemu. Imamo savremenu i ispravnu mehanizaciju, a na poljima su stalno prosutne i vatrogasne ekipe sa cisternama koje ništa ne prepuštaju slučaju. Primenili smo punu agrotehniku tako da nismo iznenađeni ovako kvalitetnim prinosom, ističe Zdravković.

Očekivani prinos: 1000 tona pšenice

Ukupan očekivani prinos, kako napominje i upravnik KPZ Sremska Mitrovica **Marko Sekulić**, iznosi 1.000 tona pšenice. Od toga, za ishranu osuđenih lica usmerava se 600 tona, dok će višak biti ponuđen tržištu.

- Što se tiče skladištenja i to je već rešeno. Imamo ugovor sa „Mitsides pointom“ tako da je naše zrno obezbeđeno. Konkretno, nama godišnje treba oko 400 tona brašna. Sa tom količinom

Marko Sekulić: Ponosni smo na svoj rad

pokrivamo celokupnu proizvodnju hleba za osuđena lica, upravu i hotele. Dnevno se u našim pogonima proizvede oko 2.000 vekni hleba, a za vreme vanredne situacije pravili smo i još 200 do 300 vekni više, objašnjava Sekulić.

Govoreći o uslovima rada na poljima u danima žetve, Upravnik ističe odličnu saradnju svih službi Zavoda, kao i veliki elan zaposlenih.

- Radi se od jutra do sutra i tu nema pauza i odmora. Ne kaže se bez razloga da je rad na njivi zapravo rad u fabrici na otvorenom. Tu tempo rada ne diktiraju naše želje, nego potrebe zemlje i kulture koja se obrađuje. Radimo timski, odlično smo prerasporedili radno vreme, a prekovremene sate koje po zakonu ne možemo da isplatimo, pretvaramo u slobodne dane, pa se na taj način nagrađujemo naše najvrednije radnike. Što se tiče upošljavanja osuđenih lica, ona su u pojedinim segmentima uključena u žetvu, ali u suštini naši radnici obavljaju najveći deo posla, objašnjava Sekulić i dodaje: - Sa druge strane, postarali smo se i da obnovimo mehanizaciju. Imamo novi savremeni kombajn i nove traktore, a zadovoljan sam i starijom mehanizacijom koja je prošla sve potrebne tehničke preglede. U planu nam je da u skorije vreme nabavimo još nekoliko traktora i mislim da bi ova žetva u tome i te kako mogla da nam pomogne.

U planu proširenje proizvodnje

Pored pšenice, na poljima KPZ Sremska Mitrovica, zasejani su i kukuruz, pšenica, lucerka, soja, ječam a kako ističe

Prinos iznad proseka Srema

Dragan Zdravković, od naredne godine u planu je i proširenje proizvodnje.

- Konkretno, imamo i 302 hektara kukuruza, a kako stvari stoje i tu očekujemo dobar prinos. Primera radi, lane smo na manjoj površini imali 150 vagona, a ove godine će to biti znatno više. Takođe, imamo 145 hektara pod sojom, koja je, kao i kukuruz u odličnoj kondiciji, izuzetno je aktivna i očekujemo odlične prinose. Imamo odličnu saradnju

Dragan Zdravković: Unapredićemo proizvodnju

sa Poljoprivrednim fakultetom u Novom Sadu i Institutom za ratarstvo i povrtarstvo koji vrše stalne nadzore i čije analize čine da se osećamo izuzetno ponosno na svoj rad. U saradnji sa NS Semenom zasadili smo i 80 hektara semenske soje, pa očekujemo da ćemo i na ovom polju ostvariti solidnu dobit. Što se tiče lucerke, njome je pokriveno 140 hektara i više smo nego zadovoljni. Do pre nekoliko godina, lucerku

koju koristimo za ishranu konja i goveda smo kupovali, a sada imamo sve šanse da zadovoljimo trogodišnje potrebe. Odlične pokazatelje imamo i kada je u pitanju ječam, a prema prvim pokazateljima imamo rekordan prinos od oko 4,5 tona po hektaru objašnjava Zdravković i dodaje: - Što se tiče proširenja proizvodnje, u planu nam je da krenemo u setvu pasulja i tu bi krenuli sa tri hektara i projektovanim prinosom od 6-7 tona po hektaru. Druga kultura koju ćemo uvesti u program proizvodnje je raž. Radi se o kulturi koja je sve popularnija u Evropi, odličnog je kvaliteta, dobro rađa, a skuplja je od žita. Deo ćemo uključiti u ishranu osuđenih lica, a deo ćemo ponuditi tržištu. Za početak, raž će ići na 30 hektara, pa ćemo videti kako će se stvari odvijati. Takođe, planiramo i unapređenje zalivnog sistema što će našu proizvodnju dodatno unaprediti.

Najkvalitetnije mleko u Sremu

Tokom protekle godine, u KPZ Sremska Mitrovica proizvedeno je i rekordnih 650.000 litara mleka odličnog kvaliteta. Analize su pokazale da nivo aflatoksina iznosi 0.036, što je znatno niže i od standarda od 0.05. Zahvaljujući tome, mleko pro-

izvedeno u KPZ jedino je u Sremu koje može da zadovolji apsolutno sve kriterijume kvaliteta.

- Odličan prinos, izuzetan kvalitet roda, unapređenje poslovanja, visok kvalitet mleka, sve to je došlo kao rezultat domaćinskog odnosa prema poslu, prema zemlji, prema stoci. Svojim radom, mi smo uspeali da podmirimo sve potrebe za kabaštom stočnom hranom. Vodimo računa o higijeni, kvalitetu i redovnosti ishrane naše stoke, za prostirkuru koristimo najkvalitetniju slamu, a na radu na poljima pazimo na svako zrno, trudimo se da nema loma, a procenat nečistoće sveli smo na minimum, priča nam Upravnik KPZ Marko Sekulić.

Kada govorimo o stočarstvu u okviru poljoprivredne službe KPZ, vredno je spomenuti i to da se trenutno vrši matičenje svih stada, svih grla čime će, kako se ističe, proizvodnja mleka i mesa biti podignuta za stepenik više.

- Stigla su nam i tri ovna, kod krava se matičenje radi već duže vreme, a u zavisnosti od novčanih sredstava, isti posao biće i kod svinja. Naš cilj je da budemo samodrživ sistem i tu poljoprivreda ima ogroman značaj. Hleb, meso, voće, povrće proizvodimo sami i time uštedimo na godišnjem nivou najmanje 600.000.000 dinara. Takođe, kako bi dodatno uštedeli, planiramo da za zagrevanje koristimo i sojinu slamu. Već smo krenuli u realizaciju tog projekta i mislim da ćemo to od ove zime početi, objašnjava Dragan Zdravković i dodaje: - Sa druge strane, nikako ne treba ispustiti iz vida da je naš primarni zadatak briga o osuđenima i tu njihovo upošljavanje ima izuzetno značajnu ulogu. Na ovim poslovima oni iznova stiču radne navike, dodatno se socijalizuju, brže im prolazi vreme, koriste zajednici čiji su deo, a stiču i neke lične benefite što je za njih od izuzetnog značaja.

S. Lapčević

U fabrici na otvorenom nebu

Podizanje i nega organskog vinograda

U poslednje tri decenije na Oglednom dobru u Sremskim Karlovcima je stvoren veći broj interspecies vinskih i stonih sorti koje se uklapaju u koncept organske proizvodnje grožđa i vina

Organska proizvodnja grožđa se može zasnovati u postojećim, konvencionalnim zasadima, njihovim postepenim prevođenjem na organsku proizvodnju tokom tri do pet godina. Mogu se podizati i novi zasadi po principima organske proizvodnje. Proizvođač mora imati osnovna saznanja o uslovima i principima organske proizvodnje, a takođe mora saradivati sa savetodavnom službom.

Izbor sorti

Organska proizvodnja grožđa sa *Vitis vinifera* sortama je izvodljiva ali rizična. U svetu se neke od ovih sorti uspešno gaje u organskoj proizvodnji ali uglavnom u suvljim i toplijim područjima. Zbog njihove osetljivosti na gljivične bolesti, u vlažnim i hladnijim godinama, troškovi zaštite organskim preparatima mogu biti vrlo visoki a efekat te zaštite neizvestan. Mnogo je jednostavnije i ekonomičnije zasnovati organsku proizvodnju interspecies sortama.

Ideja da se putem hibridizacije stvaraju otporne sorte je nastala krajem XIX veka. Princip interspecies (međuvrsne) hibridizacije je da se u jednom genotipu spoji otpornost i kvalitet. Do sada je stvoren veliki broj vinskih i stonih sorti vinove loze (tzv. interspecies hibrida), otpornih ili tolerantnih na najvažnije patogene sa kvalitetom na nivou najboljih vinifera sorti. Ove sorte su pogodne za proizvodnju grožđa uz redukovanu hemijsku zaštitu ili bez nje.

Na Oglednom dobru Poljoprivrednog fakulteta iz Novog Sada, u Sremskim Karlovcima već duži niz godina se ispituje veliki broj interspecies sorti introdukovanih iz Mađarske, Moldavije, Francuske, Nemačke i drugih zemalja u uslovima bez ikakve hemijske zaštite u cilju razrade modela organske proizvodnje grožđa i vina (Korać, Cindrić, 1995; Cindrić et al. 2000).

U poslednje tri decenije na Oglednom dobru u Sremskim Karlovcima je stvoren veći broj interspecies vinskih i stonih sorti koje se uklapaju u koncept organske proizvodnje grožđa i vina (Cindrić et al. 2000).

Kao vrlo pogodne za alternativne

Nero u organskom vinogradu - bezhemijske zaštite

U organskoj proizvodnji, umesto rigolovanja, preporučuje se podriavanje zemljišta u jesen, na dubinu 80-90 cm, i naknadna obrada (do 70 cm dubine) u cilju zaoravanja organskog đubriva

oblike vinogradarske proizvodnje pokazale su se vinske sorte Petka, Rubinka, Bačka, Panonia i Morava i stone sorte Lasta i Karmen.

Od introdukovanih sorti odlične rezultate su pokazale stone sorte Ljana, Moldova, Strašenski, Eszter, Nero, Terez, Muscat de St. Vallier i dr. Od vinskih sorti ističu se Bianca, Regent, Foenix, Orion i druge.

Izbor lokacije, priprema zemljišta i sadnja

Za organsku proizvodnju grožđa treba birati najbolje lokacije, dobro osunčane i dobro provetrene terene. Treba izbegavati terene gde je potrebno da se izvode obimni i grubi meliorativni zahvati. Ako se zemljište mora krčiti, potrebno je da se pažljivo uklone svi ostaci korena prethodnih kultura a u narednih pet godina zemljište se mora "odmarati". Najbolje je za to vreme na njemu gajiti strna žita, bar tri godine, a onda leguminoze koje će poslužiti kao zelenišno đubrivo.

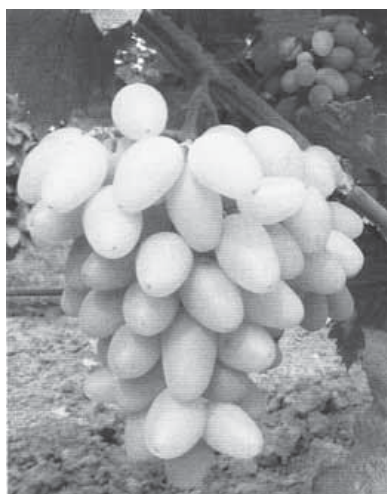
Zakonskim propisima su regulisani posebni zahtevi kao što je na primer udaljenost organskog vinograda od potencijalnih zagađivača (minimalno 50 m), udaljenost od glavnih saobraćajnica i slično.

Pre podizanja novih zasada mora se izvršiti analiza zemljišta koja pored analize obezbeđenosti hranivima, obuhvata i analize na prisustvo teških metala, policikličnih aromatskih ugljovodonika, herbicida, insekticida i ostalih pesticida iz prethodne proizvodnje kao i na prisustvo nematoda - vektora virusnih bolesti.

U organskoj proizvodnji, umesto rigolovanja, preporučuje se podriavanje zemljišta u jesen, na dubinu 80-90 cm, i naknadna obrada (do 70 cm dubine) u cilju zaoravanja organskog đubriva. U proleće, pre sadnje se obavlja površinska obrada, bez prevrtanja zemljišta. Sadnja se u našim klimatskim uslovima izvodi u proleće, do početka vegetacije (do 15 aprila). Sadni materijal mora biti kvalitetan, sertifikovan i proizveden po principima organske proizvodnje. Preporučuje se sadnja hidroburom. Posle sadnje treba obaviti površinsku obradu zemljišta i posejati leguminoze ili druge biljne vrste u cilju pokrivanja međurednih prostora. Ako nema dovoljno padavina obavezno je zalivanje posadenih kalemova jer zeleni pokrivač predstavlja konkurenciju mladim čokotima.

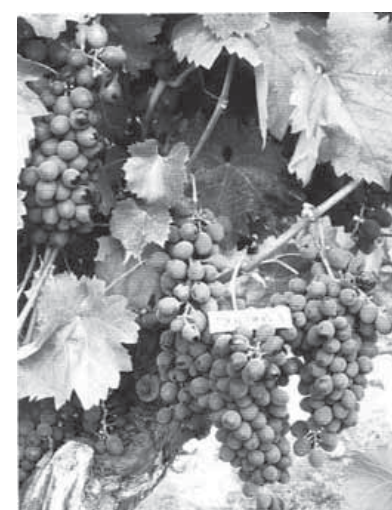
Formiran Karlovački uzgojni oblik

Ljana u organskom vinogradu - bezhemijske zaštite

Birati najbolje lokacije

Za organsku proizvodnju grožđa treba birati najbolje lokacije, dobro osunčane i dobro provetrene terene. Treba izbegavati terene gde je potrebno da se izvode obimni i grubi meliorativni zahvati. Ako se zemljište mora krčiti, potrebno je da se pažljivo uklone svi ostaci korena prethodnih kultura a u narednih pet godina zemljište se mora "odmarati". Najbolje je za to vreme na njemu gajiti strna žita, bar tri godine, a onda leguminoze koje će poslužiti kao zelenišno đubrivo.

Moldova u organskom vinogradu - bezhemijske zaštite

Uzgojni oblici - izbor i formiranje

U konvencionalnoj a još više u organskoj proizvodnji grožđa, izboru i formiranju uzgojnog oblika se mora posvetiti posebna pažnja. On mora biti prilagođen zahtevima i potrebama sorte, jednostavan za formiranje i održavanje.

Za sorte koje zahtevaju dugu rezidbu preporučljivo je formiranje Karlovačkog uzgojnog oblika (modifikacija Guyot uzgojnog oblika) dok za sorte koje se moraju rezati kratko najviše odgovara

Roajatskakordunica (Royatcordon). Formiranje Karlovačkog uzgojnog oblika traje 4 godine. U prvoj godini se neguju svi lastari. Na početku druge vegetacije, rezidbom se ostavlja dva zimska okca. Tokom vegetacije neguju se samo dva lastara a lačenjem se uklanjaju svi nepotrebni. Na početku treće vegetacije se jedan od lastara prekrati do druge žice (120 cm) a drugi lastar se do osnove uklanja. Tokom

proleća, lačenjem se uklanjaju svi lastari do prve žice (do 80 cm) a neguju se samo oni između prve i druge žice (4-5 lastara). Na početku četvrte vegetacije, lastar najbliži prvoj žici se prekraćuje na kondir sa dva okca a lastar iznad njega na 10-12 okaca (luk). Luk se prebacuje preko druge žice, savija se do prve i za nju priveže. U organskoj proizvodnji treba izbegavati gustu sadnju, komplikovane uzgojne oblike i suviše mala međuredna rastojanja.

Nega vinograda

Uspes organske proizvodnje u velikoj meri zavisi od pravilnog i urednog izvođenja svih agrotehničkih a posebno fitotehničkih mera. Naročito veliku pažnju treba posvetiti izvođenju zelenih operacija, tokom vegetacije (lačenje, zalamanje lastara, uklanjanje i prekraćivanje zaperaka, defolijacija i druge mere). Uklanjanje zaperaka, naročito u zoni cvasti ili grozdova i njihovo prekraćivanje na 2-3 lista u zoni iz-

nad grozdova, se obavlja u cilju što bolje plodnije, osunčavanja grozdova, smanjenja vegetativne mase. Formirani špalir mora biti što tanji, prozračniji, bez suvišnih lastara i prevelike lisne mase čime se smanjuje rizik od razvoja gljivičnih bolesti. Pored redovnih, postoje idopunske fitotehničke mere kao što su uklanjanje suvišnih cvasti, u cilju proizvodnje kvalitetnijeg grožđa, prstenovanje lukova kod besemenih i stonih sorti u cilju ubrzanja sazrevanja i povećanja krupnoće bobica i drugo. Sve mere se moraju izvesti kvalitetno i na vreme.

Na slobodnim prostorima, oko vinograda potrebno je zasaditi drveće i grmlje, posejati razne korisne biljke cvetnice što pospešuje naseljavanje korisnih insekata i ptica, kao i aktivnost korisnih mikroorganizama, predatora štetočina i doprinosi razvoju i stabilnosti agro-ekosistema.

Korać N., Hajdu E., Ivanišević D.
Iz knjige: "Sorte vinove loze, sadni materijal i bolesti"

Dr Marko Injac - Poljoprivredni fakultet, Beograd

ZNAČAJNIJE ŠTETOČINE JABUKE (2)

Fitofagne grinje

Uslovi visoke tehnologije gajenja jabuke, posebno gusta sadnja, favorizuju razviće fitofagnih grinja. U jabučnjaku Atos Fructum, svake godine se sade nove sadnice jabuke na površini oko 10-15 ha, što znači da uvek postoje razlike u starosti u okviru iste sorte. Po pravilu, mlađa stabla su redovno atraktivna za *A. schlechtendali*, jer ona preferira porast

Fitofagne grinje (Rđasta grinja jabuke (*Aculus schlechtendali*), Crvena grinja voćaka (*Panonychus ulmi*), Koprivina grinja (*Tetranychus urticae*)) svrstavaju se u "rK" selektivne organizme ili imaju veći broj generacija, veliki potencijal razmnožavanja, manje su pokretne, brojnost zavisi od kvaliteta ishrane domaćina. Grinje su praćene polifagnim, ali i specifičnim predatorima kao što je *S. punctillum*. Predatori redovno "kasne" i ne mogu da smanje brojnost grinja ispod praga štetnosti, jer postoje razlike u potencijalu razmnožavanja fitofagnih grinja, kao plena i predatora (Orts et al., 2006).

Između vrsta fitofagnih grinja jabuke postoje veće razlike: *A. schlechtendali* ima mali izbor biljaka hraniteljki, *P. ulmi* nešto širi, a *T. urticae* izuzetno širok (hrani se preko 150 vrsta biljaka, gde su uključeni korovi u jabučnjaku). Povlačenjem DNOC iz upotrebe, prednost su dobile *T. urticae* i *A. schlechtendali*, jer prezimljuju kao zimske ženke na skrivenim mestima, a imaju i veći potencijal razmnožavanja od *P. ulmi*.

P. ulmi i *A. schlechtendali* žive solitarno a *T. urticae* gregarno, što može da utiče i na pojavu predatora posebno *A. andersoni* i *S. punctillum*. *P. ulmi* i *T. urticae* naseljavaju lišće u osnovi, a kasnije se šire na novije lišće mladara. *A. schlechtendali* preferira mlađe lišće i obično se nalazi na vrhovima.

Pragovi tretiranja *P. ulmi* na osnovu zimskog pregleda i utvrđivanja brojnosti jaja (Orts et al. 2006): <40% grana sa jajima = ne suzbija se;

Između 40 i 60% naseljenih grana sa jajima, koristi se belo ulje pred piljenje larvi;

>60% grana sa jajima, koristiti ovcidne akaricide pred piljenje ili larvicide kada je 80% ispiljenih larvi;

U toku vegetacije prag tretiranja je 50% naseljenih listova;

U literaturi IPJ nema utvrđenih pragova za *T. urticae* zimskim pregledom a u toku leta je 50% naseljenih listova.

T. urticae se prilagodila otopljanju vremena i postala je i najštetnija vrsta grinje u jabučnjacima.

U toku leta i jeseni 2012. godine i pored suzbijanja, *T. urticae* bio je u velikoj brojnosti i došlo je lokalnog bronžiranja listova. Već 12. avgusta na sorti greni smit nalazili smo *T. urticae* prezimljujuće ženke na čašicama plodova (slika 89).

Krajem 2012. i početkom 2013. godine postavili smo oglede za utvrđivanje mesta prezimljavanja *T. urticae* kao i prateće akarofaune.

Najpogodnija mesta za prezimlja-

Slika 92. *T. urticae* jaja i ženka

vanje *T. urticae* su platna od jute. Na sorti breburn nađeno je 2230 orang ženki u 2 jutana pojasa.

Plastične vezice za označavanje naziva sorte su takođe pogodna za prezimljavanja *T. urticae*. Slično je i sa pojasevima od talasastog papira. Oranž ženke *T. urticae* imaju tendenciju gregarnosti (slika 91) (Petrović J., 2013). Ovi rezultati pokazuju da se mogu odrediti pragovi prezimljavanja *T. urticae* po sortama jabuke.

Za *Aculus schlechtendali* pragovi su 10% naseljenih cvetnih rozeta.

U jabučnjacima sa širokolisnim korovima redovno se javlja *T. urticae* (slika 92), a na starijim stablima najvažnija vrsta je *P. ulmi*.

Uslovi visoke tehnologije gajenja jabuke, posebno gusta sadnja, favorizuju razviće fitofagnih grinja. U jabučnjaku Atos Fructum, svake godine se sade nove sadnice jabuke na površini oko 10-15 ha, što znači da uvek postoje razlike u starosti u okviru iste sorte. Po pravilu, mlađa stabla su redovno atraktivna za *A. schlechtendali*, jer ona preferira porast.

S obzirom na to da su pragovi štetnosti u toku vegetacije 50% naseljenih listova pruža se mogućnost masovnije pojave korisne entomofaune. Odnos između fitofagnih grinja i predatora se redovno utvrđuje i održava pri izboru akaricida.

U početku vegetacije nema selektivnih akaricida, odnosno ovcida, jer se akaricidi inhibitori razvića grinja (klofentezin, heksitiazoks i dr.) ne koriste, pošto je postignuta rezistencija vrlo brzo posle uvođenja. Deluju na jaja i stupnjeve pokretnih formi koje se presvlače. Najnoviji registrovani

Najbrojnija vrsta predatora

Amblyseius andersoni je najbrojnija vrsta roda *Phytoseiidae* u voćnjacima našeg podneblja, iako se javljaju i drugi, ali u manjoj meri. *Phytoseiidae* imaju obično od 4-7 generacija godišnje. Primarna hrana su fitofagne grinje mada može da se hrani i drugim manjim insektima, što se pokazalo i u jabučnjaku Atos Fructum.

akaricid na bazi a.m. etoksazol (Borneo odnosno Zoom) je istog mehanizma delovanja. U toku leta korišćen je selektivni akaricid na bazi propargita (Omite 570 EW), koji je inhibitor mitohondrialne ATP sinteze, a za drugo prskanje spirodiklofen (Envidor 24 SC), koji je inhibitor sinteze lipida (masti) i spada u akaroinsekticide.

U mladim jabučnjacima redovna je pojava *A. schlechtendali*. Zbog prisustva izvesnog broja širokolisnih korova, brojnije se javio *T. urticae*. Brojnost *P. ulmi* ni na jednoj sorti nije prešla prag, što je karakteristično za mlade jabučnjake.

Osim starosti jabučnjaka na brojnost fitofagnih grinja uticala je primena insekticida i akaricida.

Prag štetnosti *T. urticae* od 50% naseljenih listova je pređen 28. avgusta 2009. godine.

Brojnost *P. ulmi* nije prelazila pragove štetnosti.

Od specifičnih predatora *S. punctillum* (Injac i Perić, 1989), imaga su prvi put doletela u maju kada je pređen prag štetnosti *A. schlechtendali* od 10% naseljenih listova. Posle primene propargita, uskospecifičnog akaricida, smanjila se brojnost *A. schlechtendali*, pa su imaga *S. punctillum* odletela iz jabučnjaka što se redovno dešava (Injac i Dulić, 1992). Kasnije tretiranje acetamipridom i fosmetom nije dozvolilo pojavu *S. punctillum* sve do primene hlorantraniliprola, koji je selektivan za ovog predatora. Ponovno doletanje *S. punctillum* u jabučnjak konstatovano je kada je u proseku bilo 4-5 pokretnih formi Tetranihida a kada je brojnost populacije *T. urticae* dostigla nivo praga polaganja jaja. Krajem avgusta i početkom septembra naglo se povećala broj-

Slika 89. Oranž forme *T. urticae* u čašici ploda greni smit

nost *S. punctillum* na sorti breburn, gde je bila i najveća brojnost *T. urticae*.

ZNAČAJNIJI PREDATORI FITOFAGNIH GRINJA

Stethorus punctillum (Coccinellidae)

S. punctillum spada u predatore čistače. Prezimljava u stadijumu imaga kao i druge bubamare, ispod stelje lišća, na suvim mestima izvan, ali i u jabučnjaku. Budi se u proleće i imago doleće kada je prisutno 4-5 pokretnih formi Tetranihida po listu (Pasquvalini, 1984). U jabučnjaku Atos Fructum, *S. punctillum* je doletao kada je bilo naseljeno sa *A. schlechtendali* 25 od 250 pregledanih listova. *S. punctillum* se obično hranio sa *A. schlechtendali* ali nije polagao jaja. Posle izvesne ishrane imaga *S. punctillum* su odletela iz jabučnjaka. Brojnost Tetranihida kao primarne hrane, iznad praga doletanja, je obavezna za imaga *S. punctillum* da bi ostao i nastavio razviće (polagao jaja). Najveća brojnost *S. punctillum* se redovno konstatuje u toku avgusta i septembra. Tako 9. avgusta 2009. godine, nađeno je 197 imaga. Jaja polaže blizu plena, ali samo ako je pređen prag polaganja jaja odnosno 8-10 *P. ulmi* ili *T. urticae* po listu. Jaja su bele boje, sa naglašenom armaturom na površini. Larve imaju četiri stupnja. Hrane se, kao i druge bubamare, sa pokretnim formama fitofagnih grinja, a posebno preferira jaja. Larve su tamnomrke boje. Posle dve nedelje larve formiraju kokon crne boje iz kojeg eklozira. Imago nastavlja ishranu i potragu za hranom. Napušta jabučnjak ako se brojnost fitofagnih grinja smanji na prosečno oko 5 pokretnih formi po listu.

U jesen, imaga *S. punctillum* prate odlazak *T. urticae* ženke na prezimljavanje ali posle formiranja imaga napuštaju voćnjak i lete do suvih mesta sa steljom od opalog lišća gde prezimljavaju.

Amblyseius andersoni (Phytoseiidae)

Amblyseius andersoni je najbrojnija vrsta roda *Phytoseiidae* u voćnjacima našeg podneblja, iako se javljaju i drugi, ali u manjoj meri. *Phytoseiidae* imaju obično od 4-7 generacija godišnje. Primarna hrana su fitofagne grinje mada može da

se hrani i drugim manjim insektima, što se pokazalo i u jabučnjaku Atos Fructum.

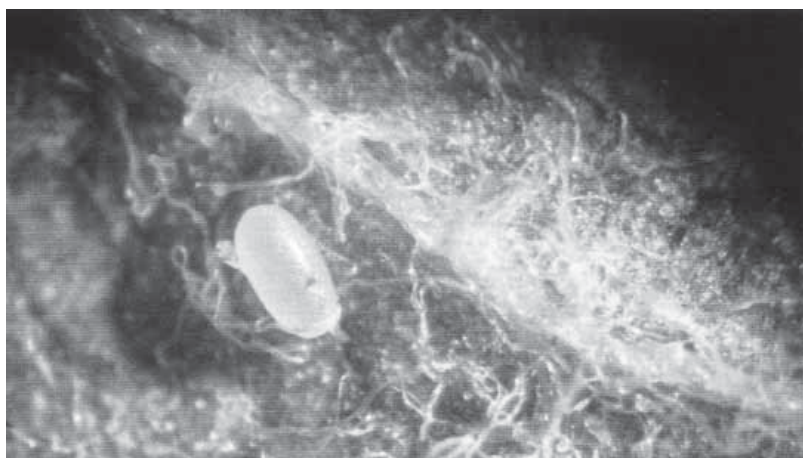
A. andersoni prezimljuje u jabučnjaku na skrivenim mestima. U proleće se aktivira: i u voćnjaku Atos Fructum nađene su prve ženke u aprilu. *A. andersoni* može da preživi hraneći se sokovima jabuke. Pojedinačno polaže jaja u koloniju fitofagnih grinja blizu glavnog sprovodnog suda lista. Postoje razlike u privlačnosti za *A. andersoni* između sorti, jer su najčešće nalazene na sortama fudži, dekosta i breburn, mada se javlja na većini sorti. Mogu da se hrane i polenom. *A. andersoni* hrani se sokovima jabuke. Pojedinačno polaže jaja u koloniju fitofagnih grinja blizu glavnog sprovodnog suda, koji mu služi kao zaklon. Prema Bailodu (1985) ciklus razvića *A. andersoni* traje 7,4 dana. Ukupno razviće traje od 35 do 99 dana, ženka polaže prosečno 1,3 jaja dnevno, a ugao rasta populacije je 0.151. Ove vrednosti su približne vrednosti za *T. urticae* (dužina razvića u danima je 8 dana), a znatno duže u odnosu na *A. schlechtendali* (4,2 dana).

I drugi parametri su slični, pa se *A. andersoni* svrstava u II grupu predatora, odnosno njegova brojnost pri unošenju mora biti uvek veća od brojnosti plena. Sposobnost smanjivanja brojnosti plena je od male do srednje, ali može da preživi u jabučnjaku bez hrane. U jesen kada se snižavaju temperature, oplodene ženke ulaze u fazu mirovanja. Mužjaci ne prezimljavaju.

A. andersoni ima posebne zahteve za mestima prezimljavanja. Najveća brojnost je nađena u vezicama za označavanje sorte jabuke ispod kojih su opleteni svileni kokoni minera okruglih mina *L. scitella*. Slično *T. urticae* prezimljujuće ženke *A. andersoni* imaju tendenciju gregarnosti. Na jutanim pojasevima ih nije bilo. Ovo je jedna od mogućnosti konzerviranja *A. andersoni* vreme zime.

Na sorti jabuke gala nađen je *A. andersoni*, a nije bilo fitofagnih grinja. Najveća brojnost *A. andersoni* je bila kod sorte top red (15 jedinki), gde su svi listovi bili naseljeni sa *P. ulmi*.

Iz ovih rezultata se vidi da je brojnost predatora *A. andersoni* vezana za plen, ali se *A. andersoni* hrani i sokovima biljaka. *A. andersoni* nema značajniju ulogu u smanjivanju brojnosti fitofagnih grinja.

Slika 94. Jaje *S. punctillum*

Prof. dr Žarko Ilin - Poljoprivredni fakultet, Novi Sad

Berba, kvalitet i prerada kupusa

Zreo kupus je visoke nutritivne vrednosti sa visokim sadržajem šećera, proteina, mineralnih materija i vitamina, pre svega vitamina C. Kratkoročno ili dugoročno uspešno može da se čuva uz male gubitke i veoma uspešno koristi za preradu posebno biofermentacijom, zbog visokog sadržaja šećera

Kupus (*Brasica oleracea* var. *capitata*) je jedna od najstarijih povrtarskih vrsta iz roda *Brasica* familije *Brassicaceae*. Vodi poreklo iz Sredozemlja, sa obala Atlantskog okeana, Severnog mora i Male Azije. Sa ovih prostora kupus se širio i danas se gaji u celom svetu na površini od 2.262.247 ha. U svetu najznačajniji proizvođač kupusa je Kina sa 1.719.450 ha, Indija sa 280.000 ha. U Evropi kupus se gaji na oko 535.123 ha (Fao. stat.org., 2009). Najveća proizvodnja u Evropi je u Rusiji (170.000 ha), Ukrajini (84.000 ha), Rumuniji (44.791 ha), Poljskoj (34.700 ha) i Belorusiji (27.000).

U proseku za poslednjih četrdeset godina (1970-2009. godine) u Srbiji kupus se gaji na površini od 19.645 ha i sa prosečnom proizvodnjom na nivou od oko 304.238

t, što u proseku čini oko 40 kg kupusa po glavi stanovnika. Srbija je značajan proizvođač kupusa po glavi stanovnika posebno u odnosu na neke zapadnoevropske zemlje, kao što je Nemačka (16.514 ha) i Austrija (2.000 ha).

U istom periodu, u AP Vojvodini, kupus se u proseku gaji na površini od oko 3.844 ha. S ove površine u proseku se proizvede oko 81.782 t.

U ishrani se koristi na najrazličitije načine čitave godine u vidu salate, variva, polugotovih i gotovih jela.

Berba kupusa

Kupus se bere u fazi optimalne tehnološke zrelosti. Beru se samo čvrste dobro zbijene glavice, tipične po obliku i boji ovojnih listova za gajenu sortu i/ili hibrid. Zreo kupus

Prosek u g na 100 g sveže materije											
Voda		Suva materija		Proteini		Masti		Šećer		Kalorija	
1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.
90-92	92	8-10	8	1,2	1,4	0,1	0,1	3,8	5,6	21	24

Tab. 1. Kvalitet glavičastog kupusa (Howard et al, 1962; Maynard i Hochmuth, 2007)

je visoke nutritivne vrednosti sa visokim sadržajem šećera, proteina, mineralnih materija i vitamina, pre svega vitamina C. Kratkoročno ili dugoročno uspešno može da se čuva uz male gubitke (kalo) i veoma uspešno koristi za preradu posebno biofermentacijom, zbog visokog sadržaja šećera.

Berba je ručna odsecanjem glavice ostrim nožem. Jedan radnik u proseku za jedan sat efektivnog rada može da naseče 500-600 kg kupusa (u proseku oko 550 kg). Sto znači da za efektivno radno vreme jedan radnik može da iseče i u boks paletu složi u proseku 3.500-4.200 kg glavica zavisno od zbijenosti glavica, stanja useva, doba u toku godine i veštine radne snage. Čest je primer u širokoj proizvodnoj praksi da dva radnika seku glavice i slažu na gomile, druga dva radnika bacaju, a dva radnika pažljivo slažu glavice u boks palete, kako ne bi došlo do oštećenja listova. Postoje i drugi primeri, naime, obično u praksi šest radnika seče glavice, tri rad-

Sl. 2. Polumehanizovana berba kupusa

Sl. 11. Vađenje unutrašnjeg kočana i priprema glavica za pakovanje (Ilin Ž, 2.11.2011)

nika baca, a dva radnika pažljivo slaže glavice u boks palete. Tada, za 8 h rada u proseku 11 radnika iseče i u boks palete upakuju oko 50 t kupusa.

Veoma je značajna manipulacija sa glavicama kupusa kako ne bi dolazilo do rasipanja i oštećenja na listovima. Zato je bolji način, polumehanizovana berba, uz pomoć platformi (sl. 2). Naime, radnici odsecaju glavice, pažljivo postavljaju iste na pokretnu traku, a zatim se slažu u boks palete. Na ovaj način značajno se povećava učinak radnika (30-80%, Brčić, 1983, Bajkin i sar, 2013), a bitno se smanjuju oštećenja na listovima glavice. U jedan m³ stane oko 300, češće 400 kg srednje do dobro zbijenih glavica pogodnih za preradu. Odnosno, 420-500 kg zrelih dobro zbijenih glavica kupusa pogodnog za skladištenje i svežu potrošnju. Kupus se uspešno bere kombajnama što umnogome smanjuje broj časova rada po jedinici površine i/ili po kg proizvoda. Posle ubiranja na parceli ostaje značajna količina žetvenih ostataka (listovi lisne rozete, deo stabla od predela koronovog vrata do odsečene glavice i korenov sistem).

Sl. 18. Gotov upakovan proizvod, glavice, ribani kupus i listovi za sarmu (Ilin Ž, 2.11.2011)

Kvalitet kupusa

Svež kupus je visoke biološke i nutritivne (tab. 1; 2 i 3), a male energetske vrednosti (tab. 1). Ima visok sadržaj vode (90-92%) i relativno mali sadržaj suve materije (8-10%) u odnosu na ostalo povrće (tab. 1). U Kandićevim rezultatima (1991) sadržaj suve materije u svežem kupusu se kretao u širokom rasponu od 6,4 do 18,4%.

U našim rezultatima je utvrđeno da kiseo kupus u proseku ima 8,26% suve materije.

U suvoj materiji, svežeg kupusa, najviše je šećera (3,8-5,6%, tab. 1). Različiti autori navode da kupus ima od 1, pa do preko 7% šećera. Na primer, Kandić (1991) ističe da kupus ima 4,4-7,82% šećera. Od ukupnog sadržaja šećera, monosaharidi, uglavnom glukoza učestvuju i sa 75%. Osim monosaharida kupus sadrži celulozu, hemicelulozu, skrob i pektin, koji potpomaže varenje hrane i odaje utisak sitosti. Celuloza i hemiceluloza nijesvarljiva, ali je izuzetno značajna, jer odaje utisak

sitosti i bitno doprinose čišćenju digestivnog trakta.

Kupus za razliku od većine povrtarskih vrsta ima relativno visok sadržaj proteina (tab. 1). Proteini iz kupusa su lako svarljivi i sadrže esencijalne amino-kiseline, kao što su arginin, metionin, histidin, triptofan i lizin.

Kupus ima visok sadržaj vitamina (tab. 2). Svež kupus sadrži 32,2 do 60 mg na 100 g vitamina C. Sadrži i druge vitamine pre svih vitamin U, koji je neophodan u lečenju čira na želucu. U manjoj količini kupus sadrži vitamin A, B₁, B₂, B₆, P, K.

Od mineralnih materija kupus sadrži dosta K, P, Ca, Mg, J, Cu i S. Najviše ima kalijuma 220-246 mg na 100 g svežeg kupusa, kalcijuma 38-47 mg, fosfora 23-34 mg i magnezijuma 22 mg (tab. 3). Vrlo povoljan odnos kalcijuma i fosfora, obezbeđuje maksimalno iskorišćavanje kalcijuma u organizmu. Kupus ima kalcijuma više nego bilo koja druga biljka.

Vitamin A I.J.		mg/100 g sveže materije									
1962.	2007.	Tiamin B ₁		Riboflavin B ₂		Niacin		Vitamin C		Vitamin B ₆ 2007.	
		1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.
200	171	0,05	0,05	0,03	0,04	0,30	0,30	60	32,2	0,10	

Tab. 2. Sadržaj vitamina kod kupusa (Howard et al, 1962; Maynard i Hochmuth, 2007)

mg/100 g sveže materije											
Ca		Fe		Mg		P		K		Na	
1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.	1962.	2007.
38	47	0,4	0,6	22	-	34	23	220	246	20	18

Tab. 3. Sadržaj mineralnih materija (Howard et al, 1962; Maynard i Hochmuth, 2007)

SAVETI I ISKUSTVA U LEČENJU S LEKOVITIM BILJEM

Ivanjsko cveće (*Galium*)

Čaj od ivanjskog cveća čisti bubrege, jetru, gušteraču i slezinu od materija koje izazivaju oboljenja - U narodnoj medicini preporučuje se i kod epilepsije, histerije, horeje, nervnih bolesti i zastoja urina

Postoji više vrsta ove biljke; takozvana **broćanka ili prikrap** (*Galium aparine*) buja na njivama, livadama i pored plotova, pa se zato seljaci protiv nje bore sredstvima za uništavanje korova. Dostiže visinu od 60 do 160 cm, ima krljuštaste lisne zametke i zelenobele cvasti. Uz pomoć povećanih bodlji kojima je obrasla stabljika, ova biljka se "penje" i kači za dlake životinja te se zato zove još priljepačom i hvatavcem.

Pravo ivanjsko cveće (*Galium verum*), poznato i po imenima broćac, žuto ivanjsko cveće, gospin prostrlač, gospina stelja i jovanova travica, češće raste u višim predelima, uspravno je, visoko 30 do 60 cm i ima zlatnožute cvetove koji mirišu na med. Beru se u julu, kada cvetaju.

Beli broćac ili belo ivanjsko cveće (*Galium mollugo*) ima žučkastebele nežne cvetove slične gipsofilij (šlajer cveće) i blago opori miris meda, a može se veoma često naći na padinama i pored puta. Stabljika je u vreme cvatnje više horizontalna nego uspravna. Sve navedene vrste ivanjskog cveća imaju približno ista lekovita svojstva ako rastu na istom staništu. Takođe se upotrebljavaju na isti način.

Ova lekovita biljka, mada je u prirodi vrlo rasprostranjena, sve se više zaboravlja. Međutim, upravo njoj bi trebalo da se pokloni velika pažnja u današnje vreme, jer kancerозна oboljenja uzimaju sve više maha. I ovde moram da naglasim da je lekovito dejstvo sveže upotrebljene biljke daleko jače i da se ona kod teških bolesti obavezno mora koristiti u svežem stanju. Izdanci belog ivanjskog cveća i zimi mogu da se nađu na površinama na kojima nema snega i pod suvom travom.

Čaj od ivanjskog cveća čisti bubrege, jetru, gušteraču i slezinu od materija koje izazivaju oboljenja. Ovaj čaj bi svakodnevno trebalo da pije onaj kome su obbolele limfne žlezde. Dobar je i protiv bledila, vodene bolesti i probadanja u slabinama. Kada se primenjuje spolja, ovaj veoma brzo pomaže kod svih kožnih bolesti, rana, potkožnih čireva i mitesera. Osim toga, umivanje toplim čajem pomaže da opuštena koža lica ponovo postane jedra i zategnuta. Sveže isceden sok

Načini upotrebe ivanjskog cveća

Pripremanje čaja: jednu punu malu kašiku popariti sa četvrt litre vode i ostaviti da odstoji kratko vreme.

Sveži sok: sveže ivanjsko cveće se opere i još vlažno iscedi u sokovniku.

Spravljanje masti: sveži sok se pomeša sa maslacem sobne temperature. Čuva se u frižideru.

od ivanjskog cveća koristi i kada se obolela mesta na koži namažu njime i ostave da se osuše.

U narodnoj medicini se ivanjsko cveće preporučuje i kod epilepsije, histerije, horeje (grčenja mišića usled kojeg nastane čudno kretanje udova ili trupa, glave i lica - prim. prev.), nervnih bolesti, zastoja urina i tegoba kod peska i kamena u bubregu. Čaj pomaže kod gušavosti ako se tokom dana grlo energično ispira njime. Jedna žena mi je ispričala kako se čajem od ivanjskog cveća oslobodila ne samo guše nego i oboljenja štitaste žlezde.

Svake godine u jednoj banji u kojoj se primenjuju terapije po Knajpu, vidam jedan bračni par, moje poznanike iz bečkog predgrađa Medling (Wien/Modling). Kada smo se sreli 1979. godine, primetila sam da je žena obolela od gušavosti. Nije htela da se podvrgne operaciji jer se plašila. Savetovala sam joj da se leči ivanjskim cvećem: popareno, ono se u toplom stanju koristi za duboko ispiranje grla, i to što je više puta moguće u toku dana.

U februaru 1980. smo se opet sreli u Knajpovoj kući i, gle, žena više nije imala guku! Presrećna, ispričala mi je da joj je muž češće donosio sveže ivanjsko cveće i da je od početka osećala kako joj se guka postepeno smanjuje da bi najzad potpuno nestala.

U poslednje vreme sve je više slučajeva oduzetosti glasnih žica. Ovde je najverovatnije reč o virusnom oboljenju. Grgotanje i ispiranje čajem od ivanjskog cveća donosi brzu pomoć. Po mišljenju švajcarskog paroha Kinclea ovaj čaj je pouzdano sredstvo kod najtežih oboljenja bubrega računajući i gnojnu upalu istog organa, čak i onda kada svi drugi lekovi zakažu. Narodito dobar efekat daje ivanjsko cveće

kada se u istim količinama pomeša sa šumskom zlatnicom i žutom mrtvom koprivom. Dejstvo čaja od ove mešavine vidljivo je za veoma kratko vreme. Kincle govori o periodu od 14 dana. Čaj se samo popari i na tašte popije najpre pola šolje 30 minuta pre doručka, dok ostatak treba piti tokom dana u gutljajima. Kod veoma teškog oboljenja piti četiri šolje čaja dnevno.

U ranija vremena je ivanjsko cveće bilo veoma cenjeno kod žena koje su imale tegobe sa matericom.

Stavljano je u krevet porodilje pre odlučujućeg trenutka kako bi porođaj bio lakši. Ovo verovanje se kasnije prenelo na devicu Mariju. Ivanjsko cveće je kao "slamaricu" majka Božja uzela za svoju svetu postelju. Po jednom drugom predanju, ona ga je kao meko jastučić stavila u kolenku maloga Hrista. Jedna šleska legenda glasi: sveta devica je "Marijinu slamaricu" uzela zato što jedino nju magarac ne bi pojeo. To je tačno. Iako krave vole ivanjsko cveće, svinje i magarci ga odbijaju.

Paroh Kincle u svojim spisima priča o jednom 45-godišnjem čoveku koji je imao teško oboljenje bubrega koje se sve više pogoršavalo. Na kraju je jedan bubrege morao da mu se izvadi. I drugi je bio zagnojen i nije više mogao da radi kako treba. Onda je bolesnik počeo da primenjuje terapiju ivanjskim cvećem. Pio je 4 šolje čaja od navedene mešavine ivanjskog cveća, šumske zlatnice i žute mrtve koprive. Češće bi otpio po gutljaj i najzad se sasvim izleo. Ista čajna mešavina koristi se i kod atrofije bubrege i drugih težih bubrežnih oboljenja.

Dok poznati austrijski botaničar Rihard Vilfort (Richard Willfort) u svojoj knjizi Zdravlje iz lekovitih biljaka ukazuje na to da je čaj od ivanjskog cveća, kada se pije i u isto vreme koristi za ispiranje, izvrstan lek protiv raka jezika, isto kao i sveže isceden sok pomešan sa maslacem i da pomaže kod zloćudnih tumora svih vrsta i kanceroznih oboljenja kože, dr Hajnrh Nojtaler (Heinrich Neuthaler) u "Knjizi o lekovitim biljku" o ivanjskom cveću piše sledeće: "Belo ivanjsko cveće se i danas u nekim krajevima preporučuje protiv ra-

ka, zla kojem se ne može dovoljno efikasno stati na put."

U vezi sa tim bih vam, moji cenjeni čitaoci, izložila sopstvena iskustva sa ivanjskim cvećem, pa vi prosudite sami. Pre otprilike deset godina saznala sam da je jedan zubni lekar iz Linca oboleo od raka jezika. Posle operacije je veoma omršavio i morao je da otputuje u Beč radi zračenja. Savetovala sam mu grgotanje čajem od ivanjskog cveća. Već posle nedelju dana sam saznala da zračenja u Beču nisu potrebna i da se bolesnik oporavlja. Za kratko vreme on je ozdravio.

Nešto kasnije sam saznala za jednu 28-godišnju ženu koja je takođe bila obolela od raka jezika. Savetovali su joj da konsultuje jednog lekara iz Koruške. On joj je obećao da će potpuno izlečiti u roku od pet godina i dao joj je lekoviti čaj koji mi je bolesnica jednom prilikom pokazala.

Prepoznala sam čaj od ivanjskog cveća. Da bih je pošteđela velikih troškova putovanja u Korušku i ostalih troškova kojima bi žena bila izložena, pokazala sam joj ivanjsko cveće u prirodi kako bi i sama mogla da ga skuplja. Izlečila se od teške bolesti.

Još jedan primer: bio je kraj marta kada mi je mlada žena iz Beča pričala da je njena 63-godišnja majka teško bolesna i da joj predstoji druga po redu operacija, zakazana za 19. april. Bolesnici je, naime, šest meseci ranije iznenada izrastao zloćudni tumor na grlu. Lekar je prečutao istinu pred njom i rekao joj da je obolela od gušavosti, što je i bilo opravdanje da se pristupi prvoj operaciji. Šest meseci je bilo sve u redu. A onda su, kako je pričala mlada žena, kod njene majke nastupili žestoki bolovi u levoj ruci koji su trajali danonoćno. Ruka joj je bila natekla i zajedno sa šakom postala neosetljiva, tako da bolesnica ni hartiju nije mogla držati. Da bi joj makar bolovi postali podnošljiviji, primarijus, koji ju je prvi put operisao, predložio je i drugu operaciju koja je, kao što je rečeno, trebalo da usledi 19. aprila. Bilo je predviđeno da joj on razdvoji jedan živac koji se nalazi između vrata i ključne kosti. Lekar je rekao da

sa medicinskog aspekta druge pomoći nema. Uprkos tome, ja sam ženi savetovala da pije čaj od ivanjskog cveća i da njime ispira grlo. Osim toga, preporučila sam joj jedan mešoviti čaj koji sprečava razvoj kanceroznih ćelija a sastoji se od 300 g nevena, 100 g hajdučke trave i 100 g koprive (1,5 l na dan, svakih 20 minuta po jedan gutljaj) i, uz to, utrljavanje masti od ivanjskog cveća. Možete zamisliti koliko sam se iznenadila i obradovala kada sam saznala da su bolovi nestali već posle četiri dana. Do 19. aprila su i šaka i ruka bolesnice ponovo bile osetljive i opet je mogla da ih pokreće. Primarijus je bio vidno iznenađen kada ga je ćerka ove bolesnice zamolila da odustane od druge operacije. Bilo je očigledno da je na njega dubok utisak ostavila priča o lečenju lekovitim biljkama koje mu je verno opisala. Rekao je: "Neka vaša majka nastavi tako!" Posle izvesnog vremena sam saznala da se žena, kako su mi doslovce rekli, oseća sjajno i da već obavlja uobičajene poslove u domaćinstvu svoje šestoćlane porodice.

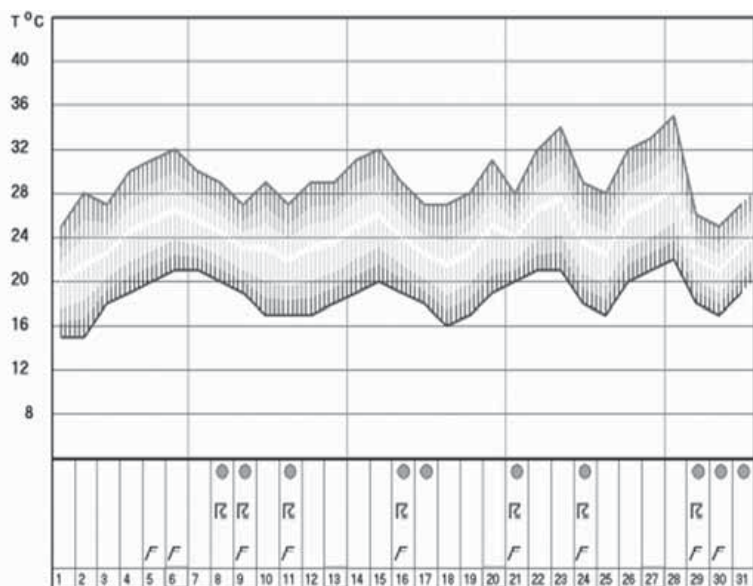
Izlečenje je moguće i kod zloćudnih tumora. U poslednje vreme sve je više tvrdokornih i kožnih bolesti koje se pokazuju kao tamne, oštro ograničene hrapave mrlje. Ovde je verovatno reč o zaraznoj bolesti. U ovom slučaju uspešno je lečenje svežim sokom od ivanjskog cveća i mašču od nevena. Dodatno se obavezno upotrebljava čaj od mešavine nevena, koprive i hajdučke trave koji pročičava krv.

Jedna žena iz Gornje Austrije je na nepcu imala čvor koji je stvarao užasne bolove u celoj usnoj šupljini. Posle četiri dana ispiranja čajem od ivanjskog cveća čvor je nestao, a sa njim i svi bolovi.

Tvrđnja da je upotreba ivanjskog cveća kod ovakvih bolesti besmislica, ne može, dakle, da se podrži. Izvesno je da lekovite biljke nisu ono jedino što pomaže, tu je i svemoć Boga koja učestvuje u ozdravljenju. Najzad, sve je u Božjim rukama!

Iz knjige: "Zdravlje iz Božje apoteke", autorke Marije Treben

Prognoza vremena do kraja jula

☉ ГРМЉАВИНА ☉ КИША ☉ МАГЛА ☉ СНЕГ ☉ ВЕТАР - МАКСИМАЛНА ТЕМП. - МИНИМАЛНА ТЕМП.

Promet roba na Produktnoj berzi

od 30. juna do 04. jula 2014.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Rast cene kukuruza
- Startovala žetva pšenice
- Dešavanja na svetskim berzama

U periodu najintenzivnijih aktivnosti žetve pšenice, kukuruz je protekle nedelje bio ta roba koja je generisala jedan od većih nedeljnih prometa preko "Produktne berze" u Novom Sadu. Ukupan obim prometa od 1.725 tona robe čak 3,5 puta je veći u odnosu na promet u prethodnoj nedelji. Finansijska vrednost prometa je iznosila 33.996.750 dinara i 3,7 puta je veća u odnosu na vrednost prometa iz prethodne nedelje.

Bez obzira na okolnost o manjoj zastupljenosti pšenice u trgovanju u odnosu na kukuruz, ova roba u ovom trenutku svakako zaokuplja najveću pažnju tržišne javnosti u Srbiji. Ono što se u prethodnoj nedelji osećalo u vazduhu, kada je trgovanje pšenicom novog roda počelo, ostvarilo se u nedelji za nama. Naime, nagoveštaji da bi cena sa početnih 17,00 din/kg bez PDV mogla da bude I nešto veća, dobili su svoju potvrdu u protekloj nedelji. Cena nove pšenice kretala se u rasponu od 17,20 din/kg bez PDV pa

do 17,50 din/kg. Prosečna nedeljna cena trgovanja je iznosila 18,98 din/kg (17,25 bez PDV), što je u odnosu na prethodnu nedelju rast od 1,47%. Žetva još traje, rezultati žetve su i dalje u magli kako u pogledu prinosa, tako i u pogledu kvaliteta, što samo još više podgreva tržišnu neizvesnost. Zbog svega toga rano je za donošenje konačnih zaključaka, pa se shodno tome i tržište ponaša.

Pšenica roda 2013 godine je u očekivanom padu. Cena od 21,67 din/kg (19,70 bez PDV) je za 5,59% niža od cene u prethodnoj nedelji.

Izvoz kukuruza je u poslednja tri meseca intenziviran i to se oseća na tržištu. Na našem tržištu, uprkos podataka o padu cena na svetskim terminskim tržištima, što je posledica velikih očekivanja u pogledu prinosa novog roda kukuruza, cena je u blagom porastu. Na bazi 1.250 tona prometa u trgovanju ovom robom, realizovana je prosečna cena na nivou od 19,24 din/kg (17,49 bez PDV). U odnosu na

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2013.	1750	19,14-19,80	1.250	19,14-19,25	+2,29%
Pšenica, rod 2013.	100	21,67	100	21,67	-5,59%
Pšenica, rod 2013. (fco-kupac)	100	22,55	100	22,55	-
Pšenica, rod 2014.	330	18,92-20,02	150	18,92-19,25	+1,47%
Stočni ječam, rod 2014.	100	18,37	100	18,37	+0,16%
Suncokretova sačma 33% (fco-kupac, uvrečena)	25	33,60	25	33,60	-

PRODEX

PRODEX je u porastu u odnosu na poslednji dan trgovanja prethodne nedelje za 1,71 indeksni poen, a iznosio je 215,77 indeksnih poena.

cenu u prethodnoj nedelji to je rast od 2,29%.

Stočni ječam je od početka žetve konstantno prisutan na berzanskom tržištu, a cena već treću nedelju za re-

dom ima blago cenovno pomeranje ka višim vrednostima. Protekle nedelje ta cena je iznosila 18,37 din/kg (16,70 bez PDV), što je u odnosu na prethodni nedeljni period više za 0,16%.

Od ostalih roba tržišni učesnici na berzi su usaglasili svoje interese u trgovanju suncokretovom sačmom sa 33% proteina I to po ceni od 33,60 din/kg (28,00 bez PDV)

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP JUL 2014.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	215.03 \$/t	207.46 \$/t	205.62 \$/t	206.36 \$/t	206.36 \$/t
Kukuruz	174.40 \$/t	167.00 \$/t	166.37 \$/t	164.72 \$/t	164.72 \$/t

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
148.45 EUR/t (futures avg 14)	144.90 EUR/t (futures nov 14)
EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
184.25 EUR/t (futures nov 14)	171.25 EUR/t (futures avg 14)

Na osnovu procene USDA-a, da će američke zalihe kukuruza skočiti za čak 35%, a što predstavlja najveći rast zaliha od 2005. godine i što će najverovatnije predstavljati istorijski rekord, kao i rekordne proizvodnje, vrednosti fjučersa ove žitarice pali su na minimum u poslednjih pet meseci. Setva je uradjena na površini

od 37.1 m/ha, sa ocenom useva od 75% dobar/odličan, mada rizik vezan za vremenske uslove i dalje ostaje. Faza oprušavanja u julu je najranjiviji period u ciklusu razvoja, a previše toplote ili suše bi moglo da dovede do pada prinosa.

Setva pšenice je uradjena na površini od 22.9 miliona tona, a trenutno je uradjeno 43% (48%

petogodišnji prosek), dok je 30% useva dobilo ocenu dobar/odličan (34% pre godinu dana), a 44% ocenjeno sa loše/veoma loše (42% prošle godine).

U odnosu na kraj prošle nedelje cena julskog fjučersa na kukuruz u Čikagu pala je za 5.47%, dok je cena fjučersa na pšenicu pala za 3.54%.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, jul 14	526.18 \$/t	514.57 \$/t	514.42 \$/t	511.63 \$/t	511.63 \$/t
Sojina sačma, jul 14	469.80 \$/t	458.30 \$/t	456.10 \$/t	452.30 \$/t	452.30 \$/t

Vrednosti soje su u protekloj nedelji nastavili sa padom i tako doprineli najvećem padu u poslednjih pet godina, ka najnižem nivou od decembra 2011. godine, nakon što je američka vla-

da objavila izveštaj u kome se kaže da će farmeri posejati rekordne površine. Setva soje je za 11% veća od prošlogodišnje, dok je oko 72% useva ocenjeno kao dobar/odličan, u odnosu na 67% ko-

liko je iznosio procenat godinu dana ranije.

Vrednost fjučersa na soju u Čikagu je u odnosu na kraj prošle nedelje u porastu za 3.10%, dok je cena fjučersa na sojinu sačmu manja za 2.84%.

U odnosu na prethodnu nedelju u Budimpešti je došlo do pada cene pšenice sa avgustovskim fjučersom za 0.62%, dok je kukuruz sa novim novembarskim fjučersom jeftiniji za 1,94%. Cena pšenice sa novembarskom isporukom je u Parizu pala je za 1.34%, dok je avgustovski fjučers na kukuruz u Parizu pao za 1.30%.

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivjovic@limagrain.com
www.limagrain.rs

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

VOĆE 30.06.2014.-07.07.2014.

Mesto prikupljanja cena: Novi Sad - zelena pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz (J. Afrika)	kg	180	200	200	rast	prosečna
2	Banana (sve sorte)	Uvoz (Ekvador)	kg	100	120	120	bez promene	dobra
3	Breskva (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	dobra
4	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz (Argentina)	kg	180	200	200	rast	prosečna
5	Grožđe (belo ostale)	Uvoz (J. Afrika)	kg	350	400	400	rast	slaba
6	Grožđe (crno ostale)	Uvoz (J. Afrika)	kg	350	400	400	rast	slaba
7	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	100	100	100	rast	prosečna
8	Jabuka (Delišes ruž.)	Uvoz (Italija)	kg	130	140	140	rast	prosečna
9	Jabuka (Delišes zlatni)	Uvoz (Italija)	kg	130	140	140	-	prosečna
10	Jabuka (Greni Smit)	Uvoz (Italija)	kg	130	140	140	rast	prosečna
11	Jabuka (ostale)	Uvoz (uvoz)	kg	100	130	120	rast	prosečna
12	Jagoda (sve sorte)	Domaće	kg	180	200	200	-	slaba
13	Kajsija (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	pad	dobra
14	Kruška (ostale)	Uvoz (Italija)	kg	250	250	250	rast	slaba
15	Lešnik (očišćen)	Domaće	kg	800	1.000	800	pad	dobra
16	Limun (sve sorte)	Uvoz (Austrija)	kg	220	250	250	rast	dobra
17	Malina (sve sorte)	Domaće	kg	400	400	400	rast	prosečna
18	Nektarina (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	-	dobra
19	Orah (očišćen)	Domaće	kg	800	1.000	800	pad	dobra
20	Pomorandža (sve sorte)	Uvoz (Argentina)	kg	100	130	130	rast	dobra
21	Ribizla (sve sorte)	Domaće	kg	400	400	400	-	prosečna
22	Smokva (suva)	Uvoz (uvoz)	kg	350	400	400	bez promene	prosečna
23	Trešnja (sve sorte)	Domaće	kg	120	150	150	rast	prosečna
24	Šljiva (sve sorte)	Domaće	kg	100	120	100	pad	dobra

POVRĆE 30.06.2014.-07.07.2014.

Mesto prikupljanja cena: Novi Sad - zelena pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	20	30	20	rast	dobra
2	Boranija (olovka)	Domaće	kg	100	100	100	bez promene	prosečna
3	Brokla (sve sorte)	Domaće	kg	200	250	250		slaba
4	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	180	200	200	bez promene	dobra
5	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	50	60	60	bez promene	prosečna
6	Dinja (sve sorte)	Domaće	kg	80	100	80	bez promene	prosečna
7	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	120	150	150	bez promene	prosečna
8	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	60	70	60	bez promene	dobra
9	Krompir (mladi)	Domaće	kg	30	50	40	bez promene	dobra
10	Krompir (crveni)	Domaće	kg	30	50	40	bez promene	dobra
11	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	40	50	50	rast	dobra
12	Lubenica (sve sorte)	Uvoz (Grčka)	kg	50	60	60	bez promene	prosečna
13	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	200	250	250	rast	dobra
14	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	15	20	20	bez promene	dobra
15	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	60	70	60	bez promene	dobra
16	Paprika (Babura)	Domaće	kg	100	120	100	bez promene	prosečna
17	Paprika (ljuta)	Domaće	kg	150	160	150	-	prosečna
18	Paprika (šilja)	Domaće	kg	80	120	120	rast	prosečna
19	Paradajz (sve sorte)	Uvoz (Makedonija)	kg	100	120	120	rast	prosečna
20	Pasulj (beli)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
21	Pasulj (šareni)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
22	Pasulj (žuti)	Domaće	kg	350	400	350	bez promene	dobra
23	Patlidžan (sve sorte)	Domaće	kg	200	250	250	rast	slaba
24	Paškanat (sve sorte)	Domaće	kg	180	200	200	pad	prosečna
25	Peršun (korenaš)	Domaće	kg	180	200	200	bez promene	dobra
26	Peršun (lišćar)	Domaće	veza	20	30	20	bez promene	dobra
27	Pečurke (šampinjoni)	Domaće	kg	160	180	160	bez promene	dobra
28	Praziluk (sve sorte)	Uvoz (uvoz)	kg	180	200	200	bez promene	prosečna
29	Spanać (sve sorte)	Domaće	kg	100	150	120	bez promene	dobra
30	Tikvice (sve sorte)	Domaće	kg	40	50	40	bez promene	dobra
31	Zelen (sve sorte)	Domaće	veza	50	60	50	pad	dobra
32	Zelena salata (sve sorte)	Domaće	komad	40	50	40	bez promene	prosečna
33	Šargarepa (sve sorte)	Domaće	kg	70	80	80	pad	dobra

Datum prikupljanja podataka: 30.06.2014.-07.07.2014.

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25 kg	Domaće	kg	13	16	16	bez promene	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Smederevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50 kg	Domaće	kg	22	24	24	rast	prosečna
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25 kg	Domaće	kg	12	16	14	pad	slaba
3	Pšenica (novi rod)	rinfuz	Domaće	kg				-	-
4	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33 kg	Domaće	kg	82	90	86	pad	prosečna
5	Stočni ječam	džak 50 kg	Domaće	kg	36	42	38	-	prosečna

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50 kg	Domaće	kg	19	20	20	bez promene	prosečna
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25 kg	Domaće	kg	13	16	16	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50 kg	Domaće	kg	18	20	20	pad	prosečna
4	Stočni ječam	džak 50 kg	Domaće	kg	22	25	22	pad	slaba

SILOS Mesto prikupljanja cena: Pančevo

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	rinfuz	Domaće	kg	13.70	15	13.70	bez promene	prosečna
2	Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	rinfuz	Domaće	kg	15	15.50	15	bez promene	prosečna
3	Pšenica (novi rod)	rinfuz	Domaće	kg	16	16.50	16.50	-	dobra
4	Pšenica	rinfuz	Domaće	kg	19.80	21	19.80	bez promene	prosečna

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena Pančevo - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
					min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	kg	280	300	300	bez promene	vrlo slaba
2	Prasad	16-25 kg	sve rase	kg	280	300	280	bez promene	prosečna
3	Prasad	<=15 kg	sve rase	kg	280	300	300	bez promene	vrlo slaba
4	Tovljenici	80-120 kg	sve rase	kg	180	190	180	bez promene	vrlo slaba

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Južno-banatski okrug

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Junad	>480 kg	sve rase	210	230	230	bez promene	slaba
2	Krmače za klanje	>130 kg	sve rase	140	150	150	bez promene	vrlo slaba
3	Prasad	16-25 kg	sve rase	250	260	250	bez promene	vrlo slaba
4	Tovljenici	80-120 kg	sve rase	180	195	195	bez promene	prosečna

INĐIJA • PRODAVCI O MUŠTERIJAMA I TRGOVINI NA GRADSKOJ PIJACI

Prvo se pita za cenu, pa onda za kvalitet

Iako ima mušterija koje gledaju kvalitet, narod uglavnom prvo pita za cenu. Mali je broj onih koji bez razmišljanja kupuju proizvode, uglavnom se kupuje jeftinije

Iako je poslednjih godina konkurencija u vidu marketa velikih trgovačkih lanaca u stalnom porastu, pijace u Srbiji i dalje drže stabilnih 20 odsto učešća u ukupnoj trgovini voćem, povrćem, mleknom i mlečnim proizvodima, jajima i živinom, tvrde stručnjaci. U želji da saznamo kako posluju prodavci na indijskoj gradskoj pijaci tokom vrelog letnjeg perioda razgovarali smo sa nekoliko njih.

Dobar deo prodavaca dolazi iz Novog Slankamena, s obzirom da je to čuveni voćarski kraj, poznat po jabukama i breskvama, a jedna od njih je i **Vesna Gutović** koja se više od 20 godina bavi voćarstvom i povrtarstvom i sa suprugom uzgaja pojedine poljoprivredne kulture. Kako kaže dva puta nedeljno donosi proizvode na zelenu pijacu.

- U ponudi imamo gotovo sve, od krompira i luka do nekoliko vrsta voća, a sve je iz naše bašte. Voće uzgajamo na pola jutra zemlje i na pola jutra imamo vinograd - kaže Vesna. - Suprug i ja se bavimo poljoprivredom, a deca su otišla svojim putem i zato smo smanjili proizvodnju. Novi Slankamen jeste poznat voćarski kraj, ali treba puno uložiti da biste imali veću proizvodnju. Pre svega u sistem za navodnjavanje, zatim u protivgradne mreže. Poslednjih nekoliko godina je grad uništio već deo roda, pa ako nemate ove sisteme ne isplati se baviti se voćarstvom.

Kada je reč o povrtarskim, Vesna ističe da najveći deo proizvoda uzgaja za sopstvene potrebe, pa ono što pretekne donosi na pijacu. Za svoje proizvode kaže da su kvalitet-

Vidi se da je nestašica i da ljudi nemaju para, a mi proizvođači želimo bar da pokrijemo osnovne troškove, da se to naše ulaganje isplati. Zakup tezge na godišnjem nivou iznosi 36.000 dinara. Međutim ja nemam toliko voća da bih mogla platiti troškove, zato i dolazim dva puta nedeljno - kaže Vesna

ni, jer se ne tretiraju često hemijskim preparatima.

- Pošto mi voće, pre svega, uzgajamo za sopstvene potrebe, onda izbegavamo da ga prskamo, samo dok je u cvetu ili kad se već obavi berba - kaže ona i naglašava da su obilne padavine tokom maja meseca prilično oštetile rod i da je tada bilo potrebno tretiranje.

Inače, Vesna Gutović godinama dolazi ponedeljkom i petkom na pijacu u Indiju, a pamti i bolja vremena.

- Vidi se da je nestašica i da ljudi nemaju para, a mi proizvođači želimo bar da pokrijemo osnovne troškove, da se to naše ulaganje isplati tvrdi ona i kaže da ne dolazi svaki dan na pijacu jer ne može da pod-

Vesna Gutović

miri troškove - kaže na kraju razgovora Vesna. - Zakup tezge na godišnjem nivou iznosi 36.000 dinara. Međutim ja nemam toliko voća da bih mogla platiti troškove, zato i dolazim dva puta nedeljno.

Neretko se dešava situacija da proizvođači iz staropazovačke opštine dolaze na indijsku pijacu u nadi da će više robe ovde prodati. Jedna od njih je i **Ljuba Krnjeta** iz Golubina koja 18 godina prodaje voće i povrće a ima širok asortiman robe:

krompir, luk, paradajz, krastavce, zatim kajsije, banane i breskve.

- Sada, kada su godišnji odmori, dolazim svaki dan ovde na pijacu, a idem i u Pazovu. Iako je tamo pijaćarina malo jeftinija, isplati mi se da nosim na obe pijace - kaže Ljuba i poručuje da se jedino tako isplati, ako se radi svaki dan:

- Nešto malo robe imam u svojoj bašti, a većinu kupujem i preprodajem. Kakva su vremena došla, ovo je sve gore, ljudi kupuju samo ono najosnovnije, a sve drugo je postalo luksuz.

Na drugom kraju pijace zabeležili smo obrnut slučaj, prodavci iz Indije koji nose robu i na staropazovačku pijacu. Svi oni imaju isti motiv, a to je da prodaju koji kilogram voća i povrća više.

Srećko i Mira Komazec se bave ovim poslom dvadeset godina. Kažu da su zadovoljni koliko zarade, ali zato nemaju slobodnog dana.

- Roba ide po malo, ništa preterano, ali ne možemo reći da smo nezadovoljni. Imamo puno robe u ponudi, pogotovo sezonskog voća i povrća, a zbog kvaliteta nam dolaze redovne mušterije - kaže Srećko.

- S obzirom da nosim robu i u Staru Pazovu na pijacu, imam duple

troškove zakupa tezgi, a na godišnjem nivou nas izađe oko četiri hiljade evra - kaže on uz podsećanje da na pijaci provede sedam dana u nedelji.

- Važno je da se novac vrti, pa uspemo koliko-toliko da zaradimo. Iako ima mušterija koje gledaju kvalitet, narod uglavnom prvo pita za cenu. Mali je broj onih koji bez razmišljanja kupuju proizvode, uglavnom se kupuje jeftinije.

On dalje navodi da je posao pijaćnog prodavca mukotrpan, gde nikad nisi miran i radiš skoro 24 časa dnevno.

- Ustajem ujutro u četiri sata a dolazim kući predveče oko osam, pa šta dalje da vam kažem, a svaki dan je tako, bez odmora. To je posao koji te veže, da prosto ne možeš da prekineš da ga radiš. Ako danas ne prodaš sve, sutra opet moraš doći da ne bi bio na gubitku i tako u krug - kaže on i dodaje na kraju:

- Zaradi se tek toliko da se preživi, u proseku jedna plata oko 30.000 dinara i to je sve. Ja sam bravar po zanimanju, međutim kako nema posla u struci čovek nešto mora da radi, a mi smo izabrali pijacu.

M. Balabanović

Srećko i Mira Komazec

Srpske pijace izvor prihoda za više od 200 hiljada ljudi

Pijace u Srbiji

U Republici Srbiji je aktivno oko 410 pijaca koje raspolažu sa oko 70.000 prodajnih mesta na kojima se kupcima svakodnevno nudi sveže voće, povrće, mleko i mlečni proizvodi, meso i mesne prerađe-

vine, zanatski proizvodi i roba široke potrošnje. Za poljoprivredna gazdinstva, zanatske radnje i preduzetnike različitih vrsta, pijace su tradicionalni, lako dostupni i jeftini kanali distribucije kojima direktno

stižu do potencijalnog kupca. To potvrđuje činjenica da na pijacama u Srbiji svakodnevno neposredno posluje oko 80.000 proizvođača i prodavaca koji posredno angažuju još najmanje dva puta toliko ljudi.